

ΕΚ ΔΕΛΦΩΝ

τὴν 10/22 Μαΐου 1893.

Πρὸ τινῶν ἐτῶν οἱ Δελφοὶ ἦσαν ἀπρόσιτοι σχεδόν. Σήμερον ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας δύναται νὰ ἐλθῃ τις ἐξ Ἀθηνῶν. Τὴν Παρασκευὴν τὸ πρῶτ' ἀνεχωρήσαμεν μετὰ τὴν πρώτην ἀμαξοστοιχίαν δι' Αἴγιον, ὅπου ἐπερίμενε τὸ ἀτμόπλοιον *Μαργαρίτα*, — μικρὸν, παλαιὸν καὶ ὄχι ὑπερμέτρως καθαρὸν, ἀλλ' ὅπως-δήποτε ἀτμόπλοιον! Ἐντὸς τριῶν περιέπου ὥρων, μετὰ προσέγγισιν εἰς Βιστρινίτζαν καὶ Γαλαξιδί, ἐφθάσαμεν περὶ τὰς 6 1/2 μ. μ. εἰς Ἰτέαν. Ἐκεῖ εὗρομεν ἀμαξάν ἐτοίμην. Εἰς τὰς 9 1/2 εἰμεθα εἰς Δελφούς.

Ὅταν ἀνοίξῃ ἡ διώρυξ τῆς Κορίνθου, θὰ ὑπάρχουν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀτμόπλοια ἐκεῖθεν κατ' εὐθείαν διὰ τοὺς βορείους λιμένας τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου. — ἴσως μάλιστα καὶ καθ' ἑκάστην ἀντὶ τοῦ δις τῆς ἐβδομάδος πλοῦ τῆς *Μαργαρίτας*. Ὅταν δὲ ἡ μέγρι Ἀραχῶθης ἐπεκταθεῖται ἤδη ἀμαξίτη ὁδὸς κατασκευασθῆ μετρί Χαιρωνείας, καὶ ὁ σιδηρόδρομος Λαρίσσης συντελεσθῆ μετρί Λεβαδείας τοῦλάχιστον, τότε θὰ δύναται τις εὐκόλως νὰ μεταβαίη, διὰ ξηρᾶς, ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Δελφούς ἐντὸς ἐπτὰ ἢ ὀκτῶ ὥρων, ἀντὶ τῶν δεκαπέντε τὰς ὁποίας ἤδη καυχῶμαι ὅτι ἔδαπάνησα μόνος πρὸς τοῦτο.

Πρὸ πέντε ἐτῶν τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο κατορθωτὸν, ἐκτὸς ἂν ἀνήγοιτο τις ἔριπος ἀπὸ τὴν Ἰτέαν. Ἀμαξίτη ὁδὸς δὲν ὑπῆρχε. Τὴν 13/25 Μαρτίου 1888 ἀνήλθεν εἰς Δελφούς ἡ πρώτη ἀμαξά. Ἐβρε κυρίαν Γαλλίδα, τὴν Mad. Louise Dubois, κατὰ τὸ βιβλίον τῶν ἐπισκεπτῶν τοῦ ξενοδοχοῦ τῶν Δελφῶν, τοῦ ἀξιολόγου Βασίλη Παρασκευᾶ, εἰς τὸν ὅποιον αἱ ἤδη γενόμεναι ἀνασκαφαὶ προσπιπνύζουσαν μέλλον λαμπρόν. Φαίνεται δὲ καθ' ὅλα ἄξιος τοιοῦτου μέλλοντος, ἂν κρίνῃ τις ἀπὸ τὰς εἰς ὅλας τὰς γλώσσας ἐκφράσεις εὐαρεσκείας τῶν σπανίων μέχρι τοῦδε περιηγητῶν, ὅσοι ἐνέγραψαν τὸ ὄνομα τῶν εἰς τὸ βιβλίον του. Τὸ ξενοδοχεῖον του πρόκειται νὰ μετατοπισθῆ εἰς εὐρυτέραν οἰκίαν εἰς τὸν νέον συνοικισμόν τῶν Δελφῶν, ἂν δὲ διατηρηθῆ εὐπρεπῆς καὶ καθαρὸν, δύναται ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν νὰ γείνη ἓν τῶν τερπνοτέρων καὶ τῶν μάλλον συγκαζόμενων θερινῶν ἐνδιαιτημάτων τῆς Ἑλλάδος.

Αὕτῃ καὶ μόνῃ ἡ γοητευτικὴ τοποθεσία τῶν Δελφῶν ἀρκεῖ διὰ νὰ ἐλκύῃ περιηγητάς. Τὸ θέαμα ἐκ τοῦ παραθύρου παρὰ τὸ ὅποιον γράφω δὲν τὸ εὐρί-

σκε τις εὐκόλως, οὔτε εἰς τὴν ὠραίαν Ἑλλάδα μας. Ἐγνωρίζον οἱ ἀρχαῖοι πῶς καὶ τοῦ νὰ ἰδρῶν τὰ ἱερά των!

ὑπὸ τὸν ἐξώστην μου καταφρεῖ ἀποτόμως τὸ βουνὸν πρὸς τὴν βαθυτάτην κάτω κοιλάδα, τὴν ὅποιαν διασχίζει ὁ ξηρὸς ἤδη ποταμὸς Πλειστός. Τὰ νερά τῆς Κασταλίας ἔσκαψαν βάραθρον, τὸ ὅποιον χωρίζει διὰ μαύρης ἀνωμάλου γραμμῆς τὰ πράσινα πλευρὰ τοῦ βουνοῦ, μέγρις οὐ κρύπτεται τὸ βάραθρον ὑπὸ τὸν πυκνὸν ἐλαιῶνα, τὸν σκεπάζοντα πρὸς τὸ βάθος τῆς τὴν στενὴν κατωφερῆ κοιλάδα. Ἀντικρῦ μου, ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους τῆς κοιλάδος, ὑψώνει τὰ ἀπόκρημνα γυμνά πλευρὰ του τὸ ὑψηλὸν Ξηροβούνι, μετὰ τὰς λαξευμένας ὄπας τῶν σπηλαίων του, — ὄπας εἰς τὰς ὁποίας ἀδύνατος φαίνεται μακρόθεν ἡ ἀναρρίχσις. Ἐκεῖ, εἰς τὰ ἀπρόσιτα ἐκεῖνα καταρύγια, ἐκρύβησαν, λέγεται, κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν οἱ κάτοικοι τῶν περιζ χωρίων. Οἱ πρῶτοι τολμηροὶ ἀναβάται ἀνέστυρον διὰ σχοινίων τὰ γυναικόπαιδα ἐντὸς τῶν σπηλαίων.

Μεταξὺ τοῦ Ξηροβουνίου καὶ τοῦ Πηροασσοῦ ἡ κοιλίς πλατυνομένη ἀναβαίνει βαθμηδόν, ἀπλόνοσα τὴν καλλιεργημένην κλιτύν τῆς, μέγρι τῆς κορυφῆς ὅπου φαίνονται αἱ ἀκρόταται οἰκίαι τῆς ἀπεχούσης Ἀραχῶθης.

Ἀριστερόθεν ἔχω τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν ἐπιβλητικῶν βράχων τῶν περικλειόντων εἰς τὴν κοιλότητά των τοὺς Δελφούς. — τῶν ὑψηλῶν, ἀποκρήμων καὶ γυμνῶν Φαιδριάδων. Ὑψοῦνται ἀνωθεν μου καθέτως πρὸς τὸν οὐρανόν. Οἱ γῦπες πετώντες περὶ τὰς φωλεὰς των ἐκεῖ ὑψηλά, μου φαίνονται κάτωθεν μικροὶ ὡς ἀθῶα μικρὰ πτηνά. Τὸ μελαφόν χρῶμα τῶν βράχων ποικίλλουν ποῦ καὶ ποῦ τὰ εἰς τὰς ραγάδας φυτρώσαντα πράσινα φυτὰ, ἀλλοῦ δὲ κηλίδες ὑποκόκκιναι μαρτυροῦσαι, ἀπὸ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον βαθύ χρῶμα των, ὅτι κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἀπεσπάρθησαν ἐκεῖθεν πέτραι τεράστιαι, κυλισθεῖσαι εἰς τὰς ὑπορείας τῶν κρημνῶν καὶ μέγρι τοῦ μυχοῦ ἐνίστε τῆς κοιλάδος. Ὅγκοι τοιοῦτοι ἐξεκόλλησαν ἀπὸ τὰς Φαιδριάδας κατὰ τὸν τρομερὸν σεισμόν τοῦ 1870, ὅποτε τριάκοντα περίπου κάτοικοι τοῦ Καστρίου ἐφρονεύθησαν. Καὶ πέρυσι δέ, εἰς τὰ βάθη νυκτὸς τρικυμῶδους, ἐξύπνησε τοὺς ἐντρόμους κατοίκους ὁ πάταγος βράχου ὑπεριμγέθους ἀσπασθέντος ἐκ τῶν Φαιδριάδων, ὀλίγον πρὸς τὰ δεξιὰ τῆς φάραγγος ὅπου ἀναβλύζει ἡ πηγὴ τῆς Κασταλίας. Ἐκεῖ ἡ κηλὶς δὲν ἐκοκίνισεν ἀκόμη. Ἡ πληγὴ λευκάζει εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ κρημοῦ, ὑπ' αὐτὸν δὲ ἡ κλιτύς μένει σκεπασμένη ἀπὸ τὰ ἀσήκωτα συντρίμματα, τὰ ὅποια κυλιόμενα κατέστρεψαν ἀγρούς, ἐξερρίζωσαν ἐλαιὰς, καὶ ἐστερεώθησαν ἐπὶ τέλους ὅπου τὸ ἔδαφος, ὀμαλυνόμενον ὀλίγον, διέκοψε τὸν ὄρητικὸν δρόμον των.

Εἰς τὸν κίνδυνον τοιοῦτου καταστρεπτικῶν καταπτώσεων δὲν θὰ ὑπόκεινται εἰς τὸ ἐξῆς οἱ κάτοικοι τῶν Νέων Δελφῶν εἰς τὸν νέον συνοικισμόν των. Ἡ μετοικεσία των δὲν συνετελέσθη ἀκόμη. Ἐκ τῶν 250 περίπου οἰκιῶν τοῦ Καστρίου, τὸ πέμπτον μόλις κατεδαφίσθη μέγρι τῆς σήμερον καὶ ἰσχυρῆσαι οἰκίαι ἀνηγέρθησαν ἢ οἰκοδομοῦνται εἰς τὴν ἐλα-

χθεῖσαν ὠραίαν τοποθεσίαν τοῦ νέου χωρίου, εἰς ἐξακοσίων περίπου μέτρων ἀπόστασιν τοῦ παλαιοῦ.

Ὁ ἐκτοπισμὸς τῶσαν κατοίκων δὲν ἦτο εὐκόλον πρᾶγμα. Χάρης ὅμως εἰς τὰ ληφθέντα εὐεργετικά μέτρα, δὲν θὰ ἔχουν αὐτοὶ λόγον νὰ παραπονῶνται, ἀφοῦ μάλιστα συμπληρωθῆ τὸ ἔργον τῆς μετοικεσίας. Ναί μὲν, σκληρὸν τὸ νὰ διωχθῆ τις ἀπὸ τὴν στέγην ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐζῆσαν καὶ ἀπέθανον οἱ γονεῖς του καὶ οἱ πατέρες τῶν πατέρων του. Οἱ γέροντες ἰδίως, καὶ ἐτι μάλλον αἱ γυναῖκες χωρικαί, μετὰ στεναγμῶν καὶ δακρύων ἐνίστατο ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην. Ἄλλ' ὑπὸ πᾶσαν ἄλλην ἐπιφὴν ἢ μετοικεσία ἦτο συμφέρουσα. Ἄντι τῶν στενῶν, σαθρῶν καὶ παλαιῶν οἰκιῶν, ἐδόθησαν ἀνὰ τριακόσια μέτρα εἰς ἕκαστον ἰδιοκτήτην, πρὸς δὲ καὶ ἄλλα τριακόσια εἰς ἕκαστον ἐνήλικον τέκνον του, πρὸς ἀνέγερσιν εὐρυχώρου οἰκίας ἐντὸς κήπου. Ἀπεζημιώθησαν δὲ διπλασίως οἱ κάτοικοι: Ὅχι μόνον ἔλαβον τίμημα γενναῖον διὰ τὰς κατεδαριζομένας παλαιὰς οἰκίας των, ἀλλὰ καὶ ἐπληρώθησαν διὰ τὴν ἀξίαν τῶν γηπέδων τοῦ νέου συνοικισμοῦ, μολονότι ἦσαν καὶ αὐτὰ ἰδιοκτησία των. Ἡ δυσκολία τῆς μεταφορᾶς τοῦ ὕδατος ὑπερνεκλήθη ἐπὶ τέλους διὰ τοῦ κατασκευασθέντος ὑδραγωγείου πρὸς διοχέτουςιν τῶν νερῶν τῆς κρήνης Κασσοτίδος. Τὰ πάντα φαίνονται ἤδη ἐξομαλυνθέντα.

Καὶ ὅμως οἱ κάτοικοι παραπονοῦνται ἀκόμη, ἴσως δὲ ὄχι ἀδίκως καθ' ὅλα. Παραπονοῦνται ὅτι δὲν ἐνεκρίθη μέχρις ὥρας ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἡ δευτέρα κλήρωσις τῶν γηπέδων εἰς τὸν νέον συνοικισμόν καὶ ὅτι ἐνεκα τῆς τοιαύτης βραδύτητος οἱ ἡμίσεις τῶν κατοίκων δὲν δύνανται νὰ ἀρχίσουν τὴν ἀνέγερσιν τῶν οἰκιῶν των. Παραπονοῦνται ὅτι ἡ χάραξις τῆς κυριωτέρας ὁδοῦ δὲν γίνεται κατὰ τὸ ἐγκριθέν σχέδιον. Δὲν ἤρχισεν ἀκόμη ἡ οἰκοδομὴ τῆς νέας ἐκκλησίας καὶ τοῦ νέου σχολείου των, ἐνῶ τὸ παλαιὸν σχολεῖον κατεδαφίσθη ἤδη καὶ οἱ μικροὶ χωρικοὶ διδάσκονται ὑπὸ τοῦ ἱερέως καὶ δημοδιδασκάλου ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ κοιμητηρίου, — ὅπου θάπτονται καὶ σήμερον ἐτι οἱ νεκροὶ των, μολονότι καὶ τοῦτο περιελήθη εἰς τὸν χῶρον τῶν ἀνασκαφῶν. Χάρην τῶν ἀνασκαφῶν καὶ αἱ παλαιαὶ ἐκκλησῖαι τοῦ Καστρίου θὰ καταστραφῶν, καὶ ἐν τούτοις ἡ νέα ἐκκλησία δὲν ἀνεγείρεται.

Δι' ὅλα ταῦτα οἱ παραπονοῦμενοι ἐννοοῦν κάλλιστα ὅτι δὲν εὐθύνονται ποσῶς οἱ Γάλλοι. Ἄπ' ἐναντίας ἐκτιμοῦν ὅσα ἀγαθὰ ἔφερον καὶ θὰ φέρουν αἱ ἀνασκαφαὶ καὶ εὐγνωμονοῦν πρὸς τοὺς Γάλλους, οἱ ὁποῖοι ἐπροσπάθησαν πάντοτε καὶ κατὰ πάντα νὰ γείνη ἐπ' ἀγαθῶ τῶν κατοίκων ἢ ἐφαρμογὴ τῆς Συμβάσεως. Τὰ παράπανα ἀπευθύνονται ἐγγύτερον. Ἐὰν εἰσκαλοῦντο μετ' ἀμερολήπτου προσοχῆς καὶ ἐπειδιώκετο μετὰ φωτισμένης δραστηριότητος ἡ θεραπεία, θὰ ἐπὶ ἤρχιστα εὐκόλως. Ἀλλὰ τὰ ἐπιθετα καὶ τὰ οὐσιαστικά ταῦτα πῶς νὰ περιμένῃ τις νὰ τὰ εὖρη ἐφαρμοζόμενα κατ' ἐξαιρέσιν εἰς τὰς δημοτικὰς ἢ ἐπαρχιακὰς ἀρχὰς τῶν Δελφῶν; Ἐντούτοις τὸ πρᾶγμα ἐπιείγει. Χθές, Κυριακὴν, ἐτοιμοκλήθη εἰς τὰς ἐκκλησίας εἰδοποιήσας, ὅτι τὴν 15 τοῦ προσεχῶς Σεπτεμβρίου οὔτε μίαν οἰκίαν δὲν θὰ

μείνῃ κατοικημένη εἰς Καστρί. Ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀνάγκη ὅλοι οἱ κάτοικοι του νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς τὸν νέον συνοικισμόν. Κρημνίζονται λοιπὸν οἱ τοῖχοι τῶν καταδικασμένων οἰκιῶν καὶ μεταφέρονται αἱ κέραμοί των, ἢ παλικά των ξυλεῖα, καὶ πέτραι πρὸς τούτοις μεγάλαι χρησιμοποιεῖται γενναίως ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν. Οὕτω ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν ἐκ τῆς θαλάσσης, τὴν ὁποίαν οἱ παλαιοὶ Καστριῶται δὲν ἔβλεπον ἀπὸ τὸ παλαιὸν χωρίον των, θὰ φαίνονται αἱ νεόκτιστοι οἰκίαι τοῦ νέου συνοικισμοῦ εἰς τὸ εὐάερον ἐκεῖ ὕψωμα, — τὸ δὲ ζωγραφικὸν Καστρί, μετὰ τὰς ταπεινὰς οἰκίας καὶ τὰ πράσινα δένδρα του, δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν Φαιδριάδων. Ἄντ' αὐτοῦ θ' ἀρχίσουν βαθμηδὸν νὰ διαγράφονται ἐπὶ τῆς ἀποτόμου καταφρεσίας αἱ ἀλλεπάλληλοι γραμμαὶ τῶν οἰκοδομῶν, εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἀρχαῖοι ἀνήρχοντο κλιμακῆδόν, καὶ νὰ λευκάζουν ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου τὰ θεμέλιά των, τὰ ἐπὶ τόσους καὶ τόσους αἰῶνας μὴ ἰδόντα τὸ φῶς.

Σήμερον οἱ Δελοὶ παριστοῦν θέαμα ἄλλου εἶδους, — ἀσύνηθες ὅσον καὶ ἀξιοπεριέργον. Ἐξ ἐνός οἱ χωρικοὶ κατεδαφίζουν καὶ ἀποσυνθίτουν τὰς παλαιὰς οἰκίας των καὶ μεταφέρουν τὸ ὕλικόν εἰς τὸ παρῆκει σχηματιζόμενον νέον χωρίον. Ἐξ ἄλλου, ἕκαστον περίπου ἐργάζεται σκάπτουν τὴν γῆν ὑπὸ τὰ προσεκτικὰ βλέμματα εἰδημόνων ἐπιστατῶν. Οἱ λίθοι χωρίζονται καὶ ἐξετάζονται, μὴ τυχόν εἶναι τεμάχια γλυπτὰ ἢ φέρουν ἐπιγραφάς. Οἱ ἄχρηστοι λίθοι καὶ τὰ χῶματα φορτόνται ἐπὶ μικρῶν ἀμαξῶν. Τέσσαρες γραμμαὶ στενοῦ σιδηροδρόμου (Decauville) ἐντέχνως διασταυρούμεναι ἐπὶ ὀλίκου μήκους 1800 μέτρων, φέρουν τὰς ἀμάξας μακρὰν τῶν ἀνασκαφῶν καὶ χύνουν τὸ φορτίον των ἐπὶ βράχων ἀγόνων, οἱ ὁποῖοι μετὰ τινα ἔτη ἴσως θὰ καλύπτονται ὑπὸ ἀμπελώνων. Ἡ κλίσις τοῦ σιδηροδρόμου ὑπελογίσθη ἀκριβῶς, εἰς τρόπον ὥστε αἱ φορτηγαὶ ἀμαξῆαι καταβαίνουν μόναι των, συνδεόμεναι ἀνὰ τρεῖς καὶ τέσσαρας ἐκάστην δὲ μικρὰν ἀμαξοστοιχίαν διευθύνει ἐργάτης, ὁρθὸς ὀπισθεν τῆς τελευταίας ἀμάξης. Μετὰ τὴν χύσιν τοῦ φορτίου, τὰς κενὰς ἀμάξας σύρουν ἄλογα ὀπίσω πρὸς τὰς ἀνασκαφάς, ἐπὶ ἄλλης γραμμῆς σιδηροδρόμου. Καὶ ἀντηγεῖ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ὑπὸ τὰς Φαιδριάδας τῶν κενῶν καὶ φορτωμένων ἀμαξῶν ὁ διηνεκὴς κρότος, διακοπτόμενος μόνον ἐπὶ δύο ὥρας τὴν μεσημβρίαν.

Δὲν εἶναι αὕτη ἡ πρώτη φορὰ κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Γάλλοι ἀνασκαλεῖν τὸ ἔδαφος τῶν Δελφῶν μελωστοῦς καὶ ἀξίνιας. Κατὰ τὸ 1861 ὁ πρῶτος διευθυντὴς τῆς Γαλλικῆς σχολῆς κ. Foucart, καὶ κατὰ τὸ 1880 ὁ κ. Haussoulier, μέλος τῆς ἰδίας σχολῆς, ἀνέσκαψαν εἰς ὀλίγα σημεῖα, παρεκτός δὲ τῆς ἀποκαλύψεως τῶν βάσεων οἰκοδομημάτων τινῶν καὶ τῆς εὐρέσεως ἰκανῶν ἐπιγραφῶν, ἠδυνήθησαν νὰ ὀρίσουν τὴν τοποθεσίαν τῶν κυριωτέρων μνημείων τοῦ ἱεροῦ. Ἡ ἐπιτυχία τῶν ἀνασκαφῶν ἐκείνων ἔδωκε εἰς τὴν Γαλίαν δικαίωμα προτεραιότητος τοῦ ὁποῖου δὲν ἠδύνατο εὐκόλως νὰ ἀποξενωθῆ. Αἱ εὐγενεῖς παραδόσεις τοῦ παρελθόντος ἐπέβαλλον εἰς αὐτὴν τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου, ὡς ὑπηρεσίαν

εἰς τὴν τέχνην καὶ τὴν ἐπιστήμην. Ἄλλ' ἐνῶ ἐδίσταζον οἱ ἐν Γαλίᾳ ν' ἀναλάβουν τὴν μεγάλην δαπάνην τοιαύτης ἐπιχειρήσεως, ἤρχισαν οἱ Ἀμερικανοὶ νὰ ἐπιζητοῦν τὴν τιμὴν τοῦ νὰ ἀναλάβουν ἐκεῖνοι τὴν ἀνασκαφὴν τῶν Δελφῶν. Ὁ συναγωνισμὸς ἐμείνος συνετέλεσε εἰς τὴν ἐπανάληψιν τῶν ἐκ μέρους τῆς Γαλλίας διαπραγματεύσεων. Κατὰ πρῶτον ἡ περὶ Δελφῶν σύμβασις προσεκολλήθη εἰς τὴν ἐμπορικὴν συνθήκην μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἑλλάδος. Ἄλλ' ἡ ἐμπορικὴ ἐκείνη συνθήκη δὲν ἐπιψηφίσθη ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς βουλῆς, ὥστε μετ' αὐτῆς ἐναυάγησε καὶ ἡ σύμβασις. Αἱ διαπραγματεύσεις ἐπανελήθησαν. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἠθέλησε νὰ θεωρήσῃ τὸ ζήτημα τοῦ περὶ ἀνασκαφῶν προνομίου ὡς ἀντάλλαγμα ἐμπορικῶν πλεονεκτημάτων. Διὰ τῆς ὑπογραφείσης ὑπὸ τοῦ κ. Μοντολὸν καὶ τοῦ κ. Σ. Δραγούμη συμβάσεως τῆς 23 Ἰανουαρίου 1887, παρεχωρήθη ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Γαλλικὴν Κυβέρνησιν ἡ ἀδεια «ὅπως ἀνασκάψῃ ἐν Δελφοῖς ἐπὶ πενταετίαν», ἀναδεχομένης τῆς Κυβερνήσεως ταύτης τὰς δαπάνας τῆς ἀνασκαφῆς. «Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀναδέχεται ἐκ τῶν πρὸς ἀπαλλοτριῶσιν δαπανῶν ποσὸν μέχρι ἐξήκοντα χιλιάδων φράγκων». Τῶν εὐρημάτων ἡ κυριότης ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ἡ δὲ Γαλλικὴ «ἔχει τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τοῦ λαμβάνειν ἀποτυπώματα καὶ ἐκμάγματα πάντων τῶν ἀντικειμένων ὅσα ἢ ἀνωτέρω ἀνασκαφῆ ἠθελεν ἀποκαλύψει. Ἡ διάρκεια τοῦ ἀποκλειστικοῦ αὐτοῦ δικαιώματος ἔσται πενταετής ἀρχομένη ἀπὸ τῆς εὐρέσεως ἐκάστου ἀντικειμένου. Κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις θέλει ἔχει «τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα δημοσιεύσεως τῶν ἐπισημονικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀνασκαφῆς».

Ἐμὲν τὸ ζήτημα τῆς ψηφίσεως τοῦ ἀναγκαίου ποσοῦ πρὸς ἀποζημιώσιν τῶν ἐκτοπισθησμένων κατοίκων καὶ διὰ τὴν δαπάνην τῆς ἀνασκαφῆς. Ὡς πρὸς τὴν ἀποζημιώσιν, μετὰ προηγουμένης ἐπὶ τόπου μελέτας, ἐσυμφωνήθη ὅτι θὰ καταθήσῃ ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις εἰς τὴν Ἑθνικὴν Τράπεζαν τὸ ἰσότιμον φρ. 250,000 καὶ ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θ' ἀναλάβῃ τὴν τακτοποίησιν τῆς ὅλης ὑποθέσεως. Διὰ δὲ τὴν λοιπὴν δαπάνην ὑπελογίσθη ὅτι θ' ἀνασκαροῦν 150,000 περίπου κυβικά μέτρα, ἀνὰ δύο δραχμὰς τὸ μέτρον. Ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ ἐζήτησε τὸ Γαλλικὸν ὑπουργεῖον παρὰ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἑθνικοῦ πίστεωσιν φρ. 500,000. Ἡ πίστωσις ἐψηφίσθη εἰς μὲν τὴν βουλὴν τῆς Γαλλίας τὴν 16 Φεβρουαρίου 1891 ε. ν. διὰ ψήφων 341, ἐπὶ 402 ἀντιπροσώπων παρόντων. — εἰς δὲ τὴν Γερουσίαν τὴν 3 Μαρτίου, διὰ ψήφων 184, ἐπὶ 193 παρόντων. Κατὰ συνέπειαν, τὴν 13/25 Ἀπριλίου 1891, ὑπεγράφη ὑπὸ τοῦ βασιλέως ὁ ψηφισθεὶς ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς βουλῆς Νόμος ΑῤῥΟΔ' πρὸς ἐπίκρυψιν τῆς συμβάσεως, ἐρέτας δὲ ἤρχισαν ἐπὶ τέλους αἱ ἐργασίαι τῆς ἀνασκαφῆς ὑπὸ τὴν διευθύνσιν τοῦ Κυρίου Homolle, διευθυντοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς.

Ὁ Κύριος Homolle συνεταῦτισε ἤδη πρὸ ἑτῶν

τὸ ὄνομά του μετὰ τὴν λατρείαν τοῦ Ἀπόλλωνος διὰ τῶν εἰς Δῆλον ἀνασκαφῶν του. Εἰς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ πάλιν τὴν λατρείαν ἀφοσιούται εἰς Δελφοὺς. Ἡ φήμη τῶν εἰς Δῆλον ἀνακαλύψεων του, ἡ ἀποκτηθεῖσα εἰς τὰς ἀνασκαφὰς ἐκείνας πείρα, αἱ βαθεῖαι ἀρχαιολογικαὶ του γνώσεις, ἡ δραστηριότης, ὁ ζῆλος του καὶ αὐτὴ ἡ πρὸς τὴν Ἑλλάδα εἰλικρινῆς ἀγάπη του, τὰ πάντα τὸν ἀναδεικνύουν ἀξίον τῆς ἀποστολῆς, τὴν ὁποίαν εὐχόμεθα νὰ φέρῃ εἰς αἴσιον πέρασ πρὸς νέαν τοῦ ὀνόματός του τιμὴν. Μετὰ βοηθούς καὶ συνεργάτας τοὺς Κ. Κ. Couve καὶ Bourguet, μέλη τῆς Γαλλικῆς σχολῆς, τὸν Κον Convert μηχανικὸν γνωρίζοντα πρὸ ἑτῶν τὴν Ἑλλάδα ὡς ἐκ τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὴν κατασκευὴν διαφόρων σιδηροδρόμων, καὶ τὸν ἀρχιτέκτονα Κον Tournaire, τὸν ἐπισκευάσαντα πέρυσιν τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους, ὁ Κος Homolle ἤρχισε τὰς ἐργασίας του καὶ τὰς ἐξακολουθεῖ δραστηρίως, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων Κον Καστρομένου καὶ τοῦ ἐπιστάτου Κον Κοντολέοντος ὡς ἀντιπροσώπων τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Ἐνεκα τῆς μετοικεσίας τῶν διακοσίων καὶ πενήκοντα οἰκογενειῶν τοῦ χωρίου, καὶ ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ ἀποκρήνου ἔδαφους, αἱ δυσκολίαι τῆς ἀνασκαφῆς εἶναι ἐδῶ μεγαλειότεραι ἢ τῶν εἰς ἄλλα μέρη γενομένων. Χάρης ὅμως εἰς τὰ ληφθέντα μέτρα, θὰ ὑπερνεκλήθωσιν αἱ δυσκολίαι. Εἴθε δὲ καὶ τὰ εὐρήματα νὰ εἶναι ἀντάξια τῶν κόπων καὶ τῶν ἐλπίδων τῶν ἀναλαβόντων τὴν ἐπιχειρήσιν. Ὑπῆρχε ἀνέκαθεν φόβος μὴ, ἐνεκα τῶν πολλῶν συλλήσεων καὶ καταστροφῶν, τὰ εὐρήματα εἶναι σπάνια καὶ ἀσήμαντα. Ἀλλὰ καὶ μόνη ἡ ἀνεύρεσις ἐπιγραφῶν καὶ ὁ καθορισμὸς τῶν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ οἰκοδομῶν θὰ ἤρκει πρὸς ἀντιστάθμισιν τῶν γενομένων θυσιῶν. Ὑπῆρχε καὶ ἄλλος φόβος, μὴ ὡς ἐκ τῆς καταφρεσίας τοῦ ἔδαφους τὰ κινητὰ ἐρείπια ἐκλύθησαν βαθμηδὸν μέχρι καὶ τοῦ πυθμένου αὐτοῦ τῆς βαθείας κάτω κοιλάδος καὶ εἶναι ἀνάγκη ν' ἀνασκαφῆ ὀλόκληρος ἡ μακρὰ ἔκτασις τῆς κλιτύος τοῦ βουνοῦ πρὸς ἀνεύρεσιν των. Εἰς τοῦτο ὁ Κος Homolle ἀντέτεινε ὅτι τὸ ἔδαφος τοῦ ἱεροῦ ἦτο μοιρασμένον εἰς διάφορα τεχνητὰ καὶ ἀλλεπάλληλα ἐπίπεδα στρώματα, καὶ ὅτι τὰ κυλισθέντα τυχόν μάρμαρα, πεσόντα ἐκ τοῦ ἐνός ἐπιπέδου εἰς τὸ ἄλλο, θὰ ἔμειναν ἐπ' αὐτοῦ καὶ θὰ ἀνευρεθοῦν ὑπὸ τὰ χῶματα. Ἡ εὐρεσις πολυτίμων κειμηλίων εὐθὺς μετὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἀνασκαφῶν δικαιοῖ πληρέστατα τὴν αἰσιδοξίαν τοῦ Κον Homolle καὶ παρέγει ἐγγύησιν ἀσφαλῆ διὰ τὸ μέλλον.

Πλησίον τῶν προπιλαίων, τῶν ἀνασκαφέντων κατὰ τὸ 1880 ὑπὸ τοῦ κ. Haussoulier, εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ ὁποῖου ὑπερέκειτο ὁ ναός, ἀνευρέθησαν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν αἱ βάσεις καὶ τὰ ἐρείπια μικροῦ οἰκοδομημάτων. Ἐπὶ τῶν λίθων τοῦ τοῖχου αὐτοῦ ἐπιγραφῶν πολυάριθμοι μαρτυροῦν ὅτι τὸ οἰκοδομημα τοῦτο ἦτο ὁ θησαυρὸς τῶν Ἀθηναίων. Παρεκτός τῶν πολλῶν ἐπιγραφῶν ἀνευρέθησαν γλυπτὰ τεμάχια καὶ — τὸ σπουδαιότερον, — μετόπισι ἀνάγλυφοι τῶν ὁποίων ἡ σειρά ἴσως συμπληρωθῆ καθόσον προχωρεῖ ἡ ἀνασκαφὴ. Ἄλλ' ὁ κ. Homolle δὲν βιά-

ζεται. Προτιμᾷ τὴν ἐξακολουθήσιν τῆς ἀνασκαφῆς μεθοδικῶς καὶ βαθμιαίως, καὶ τὴν μεταφορὰν τῶν χωμάτων, μέχρις οὗ ἀποκαλυφθῆ τὸ ἀρχαῖον ἔδαφος καὶ ἐπανίδουν τότε τὸ φῶς τοῦ ἡλίου οἱ πρὸ τῶσαν αἰώνων κρυμμένοι θησαυροὶ του.

Τὰ εὐρεθέντα ἀνάγλυφα εἶναι τόσον μᾶλλον πολυτίμητα, καθόσον ὀλίγιστα εἶναι τὰ μέχρι τοῦδε γνωστὰ μνημεῖα τῆς αὐτῆς τέχνης, τῆς διαδεχθείσης δηλαδὴ τὴν ἀρχαῖαν καὶ προηγηθείσης τῆς κλασικῆς περιόδου. Μία μετόπη παριστᾷ τὸν Ἡρακλέα, ἄλλη παριστᾷ ταῦρον, ἀλλὰ τὸ κειμήλιον τοῦ σχηματιζομένου ἐκεῖ μουσείου εἶναι κεραλὴ γυναικός. Ἡ ἀρετὴ χάρις τῆς ἐκφράσεως, ἡ γλυκύτης τοῦ μεριδιματός της ἐντυπώνεται εἰς τὴν μνήμην. Ἀφοῦ ἀπαξ τὴν ἴδῃ τις, τὴν ἐνθυμεῖται καθὼς ἐνθυμεῖται μορφήν προσφιλῆ πρὸ ἐτῶν πολλῶν μὴ λησμονηθείσαν (1).

Ἀνέφερα τὴν λέξιν μουσεῖον. — Τί θὰ γείνουν ἄρα γε τὰ εὐρήματα μετὰ τὴν ὀρισθείσαν πενταετίαν ὅποτε θὰ λήξῃ τῶν Ἰσθμῶν τὸ προνόμιον καὶ τὸ ἔργον; Εὐχόμεθα νὰ μείνουν ἐκεῖ ἐπὶ τόπου. Οὔτε ἡ ἀνέγερσις Μουσείου οὔτε ἡ ἐπιτήρησις καὶ διαφύλαξις του θὰ εἶναι δύσκολοι εἰς Δελφούς. Ἐν τὸς δὲ ὀλίγων ἐτῶν θὰ εἶναι ἡ ἐκεῖ μεταβάσις πολὺ εὐκολωτέρα ἢ τὴν σήμερον. Διατὶ παρεκτός ὄσων ἄλλων θὰ ἔχη τις νὰ θαυμάσῃ εἰς τὴν ὠραίαν ἐκείνην τοποθεσίαν, νὰ μὴ τὸν ἐλκύῃ καὶ ἡ πρόσθετος περιέργεια τοῦ νὰ ἴδῃ τὸ Μουσεῖον τῶν Δελφῶν; Τὸ κεντρικὸν ἐν Ἀθήναις Μουσεῖον δὲν ἔχει ἀνάγκην τῶν ἐκεῖ εὐρημάτων. Εἶναι καὶ ἄνευ τούτων ἰκανῶς πλούσιον ἤδη, καὶ θ' αὐξάνῃ κατ' ἔτος ὁ πλοῦτος του ἐξ ἄλλων ἀνασκαφῶν. Ἄς φροντίσουν ἀπὸ τοῦδε οἱ ἐνδιαφερόμενοι περὶ τακτοποιήσεως τοῦ ζητήματος τούτου καὶ προλήψεως περιττῶν περιπλοκῶν.

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ

Υ. Γ. Ἀπόψε μετὰ τὸ γεῦμα μᾶς ἐκλόνησε τὴν οἰκίαν σεισμός καὶ διέκοψε τὰς συνομιλίαις μας. Ποῦ ἄρα γε ἐπέφερε νέας καταστροφὰς ἢ δόνησις του;

Ἡ τομὴ τοῦ Κορινθιακοῦ Ἴσθμου²

Ἐνταῦθα, χωρὶς νὰ ἔχω πρόθεσιν νὰ σᾶς κουράσω τὸ παράπαν, παρακαλῶ νὰ μοὶ ἐπιτραπῇ ν' ἀναπτύξω ἐν συντόμῳ καὶ τὸ πρόγραμμα, ὅπερ ἐφήρμισεν ἡ ἐργολαβικὴ ἐταιρία κατ' ἀρχάς, διότι, ἂν καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ ἔργον εἶναι ἀπλοῦστατον, ὁ τρόπος καὶ τὰ μέσα τῆς ἐκτελέσεως συνδέονται στενῶτα πρὸς τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν καὶ τὴν ὀλικὴν δαπάνην. Ἐὰν ἡ γεωλογικὴ σύστασις τοῦ Ἴσθμου ἦτο γνωστὴ μετὰ πλείονος ἀκριβείας κατ' ἀρχάς, καὶ τοῦτο ὁμολογουμένως ἦτο

(1) Τὰ γλυπτὰ ταῦτα εἶναι ἡμίσεος περίπου φυσικοῦ μεγέθους. Ἀνευρέθη καὶ ὑπερφυσικοῦ μεγέθους κεφαλή Ἀπόλλωνος, ἀρχαῖκη. Τὴν δὲ 19 Μαΐου ἀνευρέθη ἄγαλμα ἀκέραιον τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀρχαῖκου ἐπίσης ρυθμοῦ.

ἐν μέρει δύσκολον ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθη πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν θὰ εἶχεν ἤδη συντελεσθῆ τὸ ἔργον διὰ δαπάνης, ἣτις δὲν θὰ ὑπερέβαινε κατὰ πολὺ τὰ ἀρχικῶς κατατεθέντα χρηματικὰ ποσά. Ἡ ἐταιρία ὑπελόγιζεν, ὅτι διὰ τῶν κοινῶν μεθόδων (ἐκσκαπτήρων, ὑδραυλικῶν ἀντλιῶν, βορβοροσφάγων καὶ σιδηροδρομικῶν μέσων) θὰ ἠδύνατο ν' ἀποπερατώσῃ τὴν ἐκ 2,500,000 κυβικῶν μέτρων ἐκσκαφὴν πρὸς τὰ δύο ἄκρα τοῦ Ἴσθμου, ἐνῶ συγγρόνως θὰ ἐξτελεῖτο ἡ ἐκσκαφὴ τῆς κορυφῆς (2,000,000 κ. μ.) ἣτις καὶ θὰ ἐπερατοῦτο ἐν διαστήματι δύο ἐτῶν.

Τὸ πρὸς τὸ κέντρον μέρος ἐκ 5,400,000 κυβικῶν μέτρων θὰ ἐκσκαπτετο διὰ τῶν κοινῶν μεθόδων, θὰ ἐρρίπτετο ἐντὸς τῆς διώρυγος, ὅπῃθεν διὰ δύο βορβοροσφάγων θὰ ἐφορτώνοντο τὰ χωμάτα εἰς 30 φορηγίδας καὶ θὰ μετεφέροντο δι' ἐξ ἀτμοπλοίων μακρὰν πρὸς τὴν θάλασσαν· τοῦτο ἦτο τὸ ἀρχικὸν πρόγραμμα. Ἀλλὰ βορβοροσφάγοι τῆς δυνάμεως ἦν ἀπῆται τὸ ἔργον δὲν ὑπῆρχον ἔτοιμοι· ἔπρεπε νὰ κατασκευασθῶσι, διὰ τὴν κατασκευὴν δὲ καὶ τὴν μεταφορὰν αὐτῶν εἰς τὸν Ἴσθμὸν ἐγχειρήθησαν δύο ὀλόκληρα ἔτη. Ὁφείλον λοιπὸν νὰ εἶναι τοιαῦτα, ὥστε ἐν διαστήματι δύο μόνον ἐτῶν νὰ ἐκτελεσθῆ ἡ ἐκσκαφὴ καὶ μεταφορὰ τῶν 5,400,000 κ. μ., κολοσσοὶ δηλαδὴ 300 ἴππων δυνάμεως καὶ 600,000 φράγκων ἀξίας ἐκάστη, δυνάμενη νὰ παραγάγῃ περὶ τὰς 5000 κυβικὰ μέτρα ἡμερησίως. Ἡ κατασκευὴ τῶν μηχανημάτων τούτων ἐπεριμένετο μετ' ἀνυπομονησίας, διότι ἐπ' αὐτῶν ἐβασίζεν ἡ ἐταιρία τὰς ἐλπίδας της περὶ τῆς εὐδωσῆς τοῦ ἔργου· τὴν πεποιθήσιν ταύτην μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἐξῆς ἐπιστολή, ἣν ἐγράφεν ὁ Φερδινάνδος Λεσσέφ πρὸς τὸν στρατηγὸν Τύρρ τὴν 9/21 Ἰανουαρίου 1884.

« Ἀγαπητέ μου Στρατηγέ.

» Εἶδον γῆρας ἐν Lyon ἀποπερατωθείσαν τὴν λαμπρὰν » βορβοροσφάγον σας, ἣτις ἀποστέλλεται ὡς οὕτω διὰ » Μασσαλίας εἰς Κόρινθον. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε κατασκευα- » σθέντων μηχανικῶν ἐργαλείων εἶναι βεβαίως τὸ ἰσχυρό- » τατον, δυνάμενον νὰ παραγάγῃ 5000 κυβικὰ μέτρα ἐν » διαστήματι δέκα ὡρῶν. Διαθέτοντες τοιαῦτα μέσα, δὲν » ἀμφιβάλω, ὅτι ταχέως θέλετε ἐπιτύχει τὴν εὐδωσιν » τοῦ ἔργου σας».

Μόλις κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1885 ἤρχισεν ἡ λειτουργία τῶν βορβοροσφάγων καὶ κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὁ ἀρχιμηχανικός τῆς ἐταιρίας βλέπων ὅτι ἡ φύσις τοῦ ἔδαφους δὲν ἦτο οἷα ἐνομιζέτο ἀρχικῶς, προαισθάνεται τὸ ἀκατάλληλον τοῦ ἐργαλείου διὰ τὴν ἐργασίαν, δι' ἣν ἦτο προωρισμένον, διστᾶζων ὅμως νὰ θέσῃ διὰ μίαν εἰς ἀ χρηστίαν ἐργαλεῖα δι' ἧ ἔδαπανήθησαν 1,200,000 φράγκα, τροποποιεῖ ἐν μέρει μόνον τὸ ἀρχικὸν πρόγραμμα, αὐξάνων τὰ συνεργεῖα, ἅτινα ἐργάζοντο διὰ τῶν σιδηροδρομικῶν μέσων, χωρὶς νὰ καταργήσῃ καὶ τὴν χρῆσιν τῶν βορβοροσφάγων ἐντελῶς. Κατὰ δὲ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1886 μετὰ οὕτω δηλαδὴ μῆνας, ὁ αὐτὸς μηχανικός ἐγράφει: « Ἡ πείρα ἐξα- » κολουθοῦσα νὰ μᾶς φωτίξῃ ὡς πρὸς τὴν φύσιν τῶν » πετρωμάτων τοῦ Ἴσθμου, ἐν προτιθέμεθα νὰ δια- » τρήσωμεν, μᾶς ἀναγκάζει νὰ τροποποιήσωμεν τὸ » ἀρχικὸν πρόγραμμα, οὕτως ὥστε νὰ ἐλαττώσω-

» μὲν ἐτι μᾶλλον τὴν χρῆσιν τῶν βορβοροσφάγων καὶ » ν' ἀναπτύξωμεν πλείοτερον τὴν τῶν σιδηροδρομικῶν μέσων».

Οὕτω λοιπὸν αἱ βορβοροσφάγοι ἐγκαταλείφθησαν, αἱ ἐλπίδες, ἃς ἐσπέρηζεν ἡ ἐταιρία ἐπ' αὐτῶν, καὶ αἱ προρρήσεις τῶν μηχανικῶν της διεψεύσθησαν· τὰ κολοσσαῖα ταῦτα ἐργαλεῖα δὲν χρησιμεύουσι ποσῶς, καὶ τοῦτο διότι ἡ γεωλογικὴ φύσις τοῦ ἔδαφους δὲν ἦτο ἀρκούντως γνωστὴ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς.

Ἐφ' ὅσον αἱ ἐργασίαι προβαίνουνσι, τὰ συναντώμενα γεωλογικὰ στρώματα παρουσιάζουσιν ἄλλας δυσκολίας σοβαράς, αἰτινες θέτουσι τὴν ἐταιρίαν εἰς ἀμηχανίαν ἀσυγκρίτως μείζονα τῆς προηγουμένης.

Τῷ ὄντι ἐν τῇ πρὸς τὴν γενικὴν τῶν μετόχων συνέλευσιν ἐκθέσει του κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1887 ὁ στρατηγὸς Τύρρ ἔλεγε: « Κατὰ τὴν τελευταίαν γε- » νικὴν συνέλευσιν τῶν μετόχων, οὐδὲν ἐπεβεβαίω- » τὴν ἀνάγκην νέων συμπληρωματικῶν ἔργων» ἤδη μετὰ μακρὰν καὶ ἐπισταμένην μελέτην κατὰ τὴν τελευταίαν ἐπὶ τόπου διαμονὴν μας ἐπέστημεν περὶ τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης τοιοῦτων ἔργων ἅτινα κυρίως συνίστανται: 1ον) Εἰς τὴν δι' ὑδραυλικῆς λιθοδομῆς ἐπένδυσιν τῶν παρειῶν τῆς λεκάνης τῆς διώρυγος· 2ον) εἰς τὴν κατασκευὴν πεζηλάτου ἐκατέρωθεν τῆς διώρυγος εἰς ὕψος δύο μέτρων ἄνωθεν τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ὃν καθιστᾷ ἀναγκαῖον ἢ διὰ λιθοδομῆς ἐπένδυσιν τῶν παρειῶν καὶ 3ον) εἰς τὴν στερεοποίησιν τῶν πρανῶν καὶ τὴν ἐπαύξησιν τῶν κλίσεων αὐτῶν πρὸς μείζονα εὐστάθειαν τῶν παρειῶν.

Ἡ γεωλογικὴ φύσις τῶν ἀποτελούντων τὸν Ἴσθμὸν πετρωμάτων (marnes graviers conglomerats ἄμμος κλπ) εἶναι τοιαύτη, ὥστε τὰ διὰ τῆς διαδόσεως τῶν πλοίων ἀναπτυσσόμενα κύματα, καὶ ἡ διαδοχικὴ ἐπίδρασις τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ τῶν ὑδάτων, (ἐνεκεν τῆς μεταβολῆς τῆς στάθμης τούτων ἐν τῇ διώρυγι) καταστρέφουσι τὰς παρειὰς αὐτῆς καὶ ἐπιφέρουν τὴν κατὰπτωσιν τῶν πρανῶν. Καὶ τοῦτο μὲν δὲν ἔχει σημεῖον ὡς πρὸς τὰ ἄκρα τῆς διώρυγος ἐνθα τὸ ὕψος τῶν παρειῶν εἶναι σχετικῶς μικρόν, αὐξάνει ὅμως ταχέως καὶ σθάνει τὰ 88 μέτρα εἰς τὸ μέσον. Τοιαῦτα πρανή δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μείνωσιν ἀπροστάτευτα, δὲν δύνανται νὰ καταπίπτωσιν ἀκινδύνως· ἡ μάχη κυρίως δὲν δύναται νὰ μείνῃ ἀσκεπῆς, ὅτε μὲν βρεχομένη ὅτε δὲ ἐκτεθειμένη εἰς τὰς ἀτμοσφαιρικές ἐπηρείας, νομίζομεν λοιπὸν ἀναγκαιοτάτην τὴν ἐπένδυσιν τῶν παρειῶν διὰ λιθοδομῆς.

Τὰ πρανή δὲν νὰ ἐπαυξηθῶσιν καὶ στερεοποιηθῶσι. Τὰ προτεινόμενα ὅμως συμπληρωματικὰ ταῦτα ἔργα ὄχι μόνον θ' ἀπῆτουν πρόσθετον δαπάνην 18 περίπου ἑκατομμυρίων, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως παράτασις τῆς διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου δοθείσης ἀρχικῆς προθεσμίας, ἣτις ἔληγε τὴν 7 Ἰουνίου 1887. Καὶ ταῦτην μὲν ἠδύνατο εὐκόλως ἡ ἐταιρία νὰ ἐπιτύχῃ, διότι τὸ ἄρθρον 3ον τοῦ νόμου τῆς 17 Νοεμβρίου 1869 προβλέπει τὴν περίπτωσιν λέγον. « Ἐὰν ἀπροσδόκητα φυσικὰ προσκόμματα, καταδειχθῶσιν

κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διορύξεως τοῦ Ἴσθμου, ἀπαιτήσωσιν ἀνάλογον παράτασιν τῆς ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ἄρθρῳ 2ῳ ὀριζομένης ἐξαετοῦς προθεσμίας πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ περὶ οὗ πρόκειται ἔργου, τοιαύτη θέλει χορηγηθῆ ἐπὶ τῇ βᾶσει γνωμοδοτήσεως πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς, τῆς ὁποίας τὰ μὲν τέσσαρα μέλη διορίζουσιν ἐξ ἡμισείας ἡ τε κυβέρνησις καὶ ἡ ἐταιρία, τὸ δὲ πέμπτον ὁ πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου».

Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη διορίσθη τῇ αἰτήσει τῆς ἐταιρίας ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοσίων ἔργων κ. Σούλη, καὶ ἐξετάσασα τοὺς ὑπὸ τῆς ἐταιρίας προβαλλομένους λόγους ἀπεράνθη ὁμοφώνως, ὅτι εὐρίσκεται αὕτη ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ τρίτου ἄρθρου τοῦ νόμου ὑπονοουμένη περιστάσει, καὶ συνεπῶς δικαιοῦται εἰς παράτασιν προθεσμίας ἀνάλογον πρὸς τὴν σπουδαιότητα τῶν ἐπιπροστιθέμενων συμπληρωματικῶν ἔργων δηλαδὴ μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου τοῦ 1891.

Ἡ παράτασις παρεχωρήθη διὰ βασιλικῆς διατάγματος τῇ 14 Ἀπριλίου 1887.

Ἀλλὰ ἡ ἐξέυρεσις τοῦ ἀναγκαιοῦτος διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν συμπληρωματικῶν τούτων ἔργων χρηματικῶν ποσῶν δὲν ἦτο ἐπίσης εὐκόλος ὅσω καὶ ἡ ἐπιτενεῖς τῆς παρατάσεως τῆς ἀναγκαιῆς διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἔργων προθεσμίας.

Τὴν 5/17 Μαΐου 1887 τὸ διοικητικὸν συμβούλιον τῆς ἐταιρίας ἐζήτησεν ἀπὸ τοὺς μετόχους νὰ τοῦ ἐπιτραπῇ ὅπως διὰ δανείου προσπορισθῆ τὸ ἀναγκαῖον ποσὸν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν συμπληρωματικῶν ἔργων, ἡ δὲ γενικὴ συνέλευσις τῆς 18 Ἰουνίου ἔδωκε τὴν ἄδειαν ἐπιτρέψασα εἰς τὴν ἐταιρίαν νὰ ἐκδόσῃ 60.000 ὁμολογίας ἐκ 500 φρ. ἐκάστην ἣτοι δάνειον 30 ἑκατομμυρίων φράγκων. Ἐκ τῶν 60.000 ὁμολογιῶν 20.000 μόνον ἐποθετήθησαν, αἱ δὲ λοιπαὶ 40.000 ἔμενον παρὰ τῇ Προεξοφλητικῇ Τραπεζῇ (Comptoir d'Escompte) τῶν Παρισίων, ἣτις ἐξηκολούθει νὰ προκαταβάλλῃ τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἐξακολουθήσιν τῶν ἔργων ποσά.

Ἡ ἀρχικὴ ἐργολάβος ἐταιρία ἐδήλωσεν ἐν τῷ μεταξῷ, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐκτέλεσιν καὶ τῶν συμπληρωματικῶν τούτων ἔργων, καὶ ὅτι ἐννοεῖ νὰ περιορισθῆ ἀπλῶς ἐντὸς τῶν ὄρων καὶ τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ συμβολαίου της. Ἡ ἐταιρία τῆς διώρυγος εὐρίσκετο οὕτω ἀπέναντι διλήμματος, ἢ νὰ ἀρήσῃ τὴν παλαιὰν ἐταιρίαν νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ ἀποπερατώσῃ τὰ ἔργα, ἅτινα τῇ ἐπέβαλλε τὸ συμβολαῖόν της, καὶ νὰ ἐπιλησθῆ κατόπιν τῆς ἐκτελέσεως τῶν συμπληρωματικῶν ἔργων, ὅπερ οὐδὲ νὰ σκεφθῆ τις ἠδύνατο· ἢ νὰ ἔχῃ δύο διακόρους ἐργολάβους ἐργαζομένους ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἔδαφους ὅπερ ἦτο δυσκολώτερον τοῦ πρώτου· ἢ νὰ ἀναγκάσῃ λοιπὸν νὰ διαλύσῃ συμβιβαστικῶς τὸ μετὰ τῆς ἀρχικῆς ἐργολάβου ἐταιρίας συμβολαῖόν της κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1888 ἐξαγοράζουσα ἅπαν τὸ ἐν Ἴσθμῷ ὕλικόν αὐτῆς ὅπερ ἀρχικῶς δὲν ἐστοίχισεν ὀλιγώτερον τῶν 6.000.000 καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἀξία κατὰ τὸν Δεκεμβρίον τοῦ 1888 ἐξετιμάτο εἰς 2.000.000, ν' ἀναθῆσῃ δὲ τὴν ἐξακολουθήσιν τῶν ἔργων εἰς νέαν ἐταιρίαν, τὴν ἐταιρίαν Βιλάνη, ἣν ἰδιαιτέρως κύνει

καί ἡ Προεξοφλητικὴ Τράπεζα τῶν Παρισίων. Δὲν γνωρίζω ἀκριβῶς τὸ ποσὸν τὸ ὅποιον ἐπληρώθη εἰς τὴν πρώτην ἐργολάβον ἐταιρίαν ἀπέναντι τῶν 24.600.000 ἄτινα ἐδικαιοῦτο αὐτὴ νὰ λάβῃ· γνωρίζομεν ὅμως, ὅτι ἐκτὸς τοῦ ποσοῦ τοῦ ἀφιερωθέντος εἰς τὴν ἐξαγορὰν τοῦ ὑλικοῦ καὶ τῶν ἐγκαταστάσεων τῆς πρώτης ἐργολάβου ἐταιρίας κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1887, ἐξ ἡδη μῆνας πρὸ τῆς διαλύσεως τοῦ συμβολαίου ἡ ἐταιρία τῆς διώρυγος εἶχε πληρώσει δι' ἔργα 22.679.325 φρ. καὶ ἡ ἐργολάβος ἐταιρία εἶχεν ἐκτελέσει 5.182.000, τὸ ἥμισυ δηλαδὴ τῶν ἐκχωματισμῶν.

Ἡ νέα ἐταιρία ἐξηκολούθησε πυρετωδῶς τὰ ἔργα πληρωνομένη ὑπὸ τῆς Προεξοφλητικῆς Τραπέζης, (ἡ ὅποια εἶχεν ἤδη προκαταβάλει 1.600.000 φρ. ἀπέναντι τῶν 40.000 ὁμολογιῶν τοῦ δανείου τῆς ἐταιρίας, αἵτινες δὲν εἶχον τοποθετηθῆ), ὅτε κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1889 ἐπῆλθεν ἡ γνωστὴ καταστροφή ταύτης, ἥτις συνεπέφερε καὶ τὴν τελείαν διακοπὴν τῶν ἔργων τῆς διώρυγος κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης ἡ ἐταιρία Βιλάλη ἐξέτελεσε 2.200.000 κ. μ. καὶ ὑπελείποντο πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου 3.300.000 κ. μ. χωματισμῶν, εἰς ἃ δεῖν νὰ προστεθῶσιν ἡ ἐπένδυσιν τῶν παρειῶν καὶ ἡ στερεοποίησις τῶν πρανῶν, ἥτοι ἐν ὅλῳ ἔργα 13 περίπου ἑκατομμυρίων ἀξίας.

Ἡ ἐταιρία τῆς διώρυγος, μεθ' ὅλας τὰς ὑπερανθρώπους προσπάθειάς τοῦ στρατηγῶν Τύρρ, δὲν ἠδυνήθη νὰ τοποθετήσῃ τὰς ὑπολειπομένας ὁμολογίας τοῦ δανείου τῆς καὶ ἐξέυρη χρήματα πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν ἔργων· οὐδὲ νὰ κατορθώσῃ, ὥστε τὰ ἐνδιαφερόμενα εἰς τὴν τομῆν τοῦ Ἰσθμοῦ ἔθνη Ἰταλία, Αὐστρουγγαρία καὶ Ἑλλάς νὰ ἐγγυηθῶσι τοὺς τόκους τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου κεφαλαίων.

Ἐν μέσῳ τῆς χρηματικῆς ταύτης ἀμηχανίας τὸ Πρωτοδικεῖον τοῦ Σηκουάνα διὰ τῆς ἀπὸ 12 Φεβρουαρίου 1890 ἀποφάσεώς του κηρύσσει διαλελυμένην τὴν διεθνή ἐταιρίαν τῆς διώρυγος τῆς Κορίνθου καὶ διατάσσει τὴν ἐκκαθάρισιν αὐτῆς. Ἐμμενον οὕτω τὰ ἔργα ἐγκαταλειμμένα καὶ ἡμιτελῆ, ὅτε ὁ κύριος Συγγρός ἀνέλαθε νὰ σχηματίσῃ νέαν ἑλληνικὴν ἐταιρίαν διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς διώρυγος (καὶ ἐπιτύχῃ παρὰ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως παράτασιν προθεσμίας μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1894). Βοηθούμενος δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἐγγωρίων Τραπεζῶν, καὶ ἰδίᾳ τῆς Ἐθνικῆς καὶ Βιομηχανικῆς, δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐξέυρῃ τὸ ἀναγκαῖον διὰ τὴν περαιοῦσιν τοῦ ἔργου χρηματικὸν ποσόν, καὶ οὕτω ἐπανελήθησαν τὰ ἔργα κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ ἔτους 1890, ἀνατεθέντα εἰς τὸν ἐργολάβον κύριον Ἀντώνιον Μάτσαν ὅστις μετέβησεν ἀμέσως ταῦτα εἰς τὴν Γενικὴν Ἐταιρίαν τῶν Ἐργοληψίων.

Τὰ ἐναπομείναντα ἔργα ἦσαν καὶ εἶναι κατὰ πολὺ δυσκολώτερα τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτελεσθέντων· οἱ ἐκχωματισμοὶ ἐπεξετάθησαν ἤδη κάτωθεν τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἀναγκάζομεθα δὲ νὰ ἀντλῶμεν πραγματικῶς ὑπογίους ποταμούς, τοὺς ὁποίους συνητήσαμεν ἐκεῖ, μὴ εὐρίσκοντας φυσικὴν διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν. Καὶ ὅμως ἡ πρόδοξ

τῶν ἔργων βαίνει κανονικῶς, ἄνευ προσκόμματος. Ἡ διὰ τοιχοποιίας ἐπένδυσιν τῆς λεκάνης παρακολουθεῖ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐκχωματισμῶν, ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους εἶναι ἤδη γνωστὴ καθ' ὅλον τὸ μῆκος καὶ τὸ βάθος τῆς διώρυγος, συνεπῶς δὲ γνωσταὶ καὶ αἱ δυσκολίαι τὰς ὁποίας θὰ παρουσιάσῃ ἡ πρὸς περαιοῦσιν τοῦ ἔργου ὑπολειπομένη ἐργασία. Χάρις εἰς τὴν τεχνικὴν ἰκανότητα τοῦ ἐργολάβου καὶ τὴν δραστηρίαν καὶ νοήμονα διεύθυνσιν τῶν ἔργων, τὸ ἐραρμολογούμενον εἰς τὴν ἐκτέλεσιν πρόγραμμα εἶναι τοιοῦτον, ὥστε δυνάμεθα σήμερον νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι λίαν προσεχῶς ὁ φραγμὸς τοῦ Κορινθιακοῦ Ἰσθμοῦ δὲν θὰ ὑφίσταται πλέον διὰ τοὺς ναυτιλλομένους. Τὰ ὕδατα τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ Κορινθιακοῦ κόλπου θὰ ἐνωθῶσι καὶ πάλιν μετὰ παρέλευσιν τῆς οἰδὲ πόσων ἑκατομμυρίων ἔτων. Τὴν ἡμέραν δὲ καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς ἡμῶν θὰ ὀδηγήσῃ τὸν ἑλληνικὸν στόλον ἐκ τοῦ Σαρωνικοῦ πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον οὐχὶ διὰ τοῦ Διοικητοῦ ὡς οἱ ἀρχαῖοι ἀλλὰ διὰ τῆς Κορινθιακῆς διώρυγος, θὰ εἶναι ὑπερήφανος ἡ Ἑλλάς, διότι τὸ κολοσσαῖον ἔργον, οὗτινος τὴν ἐκτέλεσιν διενεόθησαν τόσοι μεγάλοι ἄνδρες, τὸ ὅποιον ἤρξισεν ὁ Αὐτοκράτωρ Νέρων καὶ ἐξηκολούθησε μετὰ τὸσου ζήλου ὁ στρατηγὸς Στέφανος Τύρρ, τὸ κολοσσαῖον λέγω τοῦτο ἔργον ἔφερον εἰς πέρας εἰς Ἑλλήν, ὁ Ἀνδρέας Συγγρός.

(1892)

Π. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

Ο ΜΕΓΑΣ ΓΑΛΕΟΤΟΣ

Δράμα τοῦ Ἰωσήφ Ἐσσεγαράν (José Echegaray) μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ Ἰσπανικοῦ ὑπὸ Δ. Βικέλα.

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

ΘΕΟΔΩΡΑ καὶ ΕΡΝΕΣΤΟΣ

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Νὰ φύγω . . . ἦτο ἡ προσταγὴ τῆς. (Διακόπτεται, σιωποῦν καὶ οἱ δύο ἀποστρέφοντες τὰ βλέμματα.) Καὶ σύ . . . θὰ τὴν ἐπαναλάβῃς; (Ἡ Θεοδώρα νεύει καταφατικῶς, χωρὶς νὰ στραφῇ πρὸς αὐτόν.) Μὴ ἔχῃς φόβον, Θεοδώρα; θὰ σὲ ὑπακούσω. Τοὺς ἄλλους, ὄχι, ὅσον καὶ ἂν προστάξουν! Ἀπὸ σὲ . . . ἂν καὶ μὲ προσβάλλῃς . . . ἀπὸ σὲ . . . ὅλα τὰ ὑποφέρω.

ΘΕΟΔΩΡΑ

Νὰ σὲ προσβάλλω, Ἐρνέστε! Ὅχι. Πιστεύεις ὅτι ἐγώ . . . (μὲ βλέμμα ἀδμονίας καὶ δειλίας).

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Δὲν τὸ πιστεύω. (Διακοπὴ ἐκ νέου.)

ΘΕΟΔΩΡΑ (χωρὶς νὰ στραφῇ καὶ χωρὶς νὰ τὸν βλέπῃ.)

Υἱάτινε, . . . καὶ εὐτύχῃ!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Υἱάτινε, Θεοδώρα. (Μένει πρὸς στιγμὴν, ἀλλ' ἡ Θεοδώρα δὲν στρέφεται, οὔτε τείνει πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα. Ἐπὶ τέλους ἀποσύρεται ὁ Ἐρνέστος, ἀλλ' ἐκ τοῦ βάθους τῆς σκηνῆς ἐπανερχεται πάλιν καὶ τὴν πλησιάζει. Ἡ Θεοδώρα τὸν αἰσθάνεται

πλησιάζοντα καὶ κατέχεται ὑπὸ φόβου, ἀλλὰ δὲν στρέφει πρὸς αὐτὸν τὸ βλέμμα.) Ἐὰν ἦτο δυνατόν ὅσον κακὸν σοῦ ἔκαμα, — χωρὶς νὰ τὸ θέλω, μόνον ἀπὸ τὴν κακὴν μου μοῖραν, — ἂν ἦτο δυνατόν νὰ τὸ ἐξαλείψω μὲ τὸν θάνατόν μου, δὲν θὰ ἔμενε, σοῦ τ' ὀρκίζομαι ὡς τίμιος ἄνθρωπος, δὲν θὰ ἔμενε οὔτε μία σκιά τοῦ παρελθόντος, οὔτε ἓνας στεναγμὸς λύπης, οὔτε ἡ ὠχρότης τοῦ προσώπου σου, (ἡ Θεοδώρα ὑψοῦσα τὴν κεφαλὴν τὸν κυττάζει ἐντρομος) οὔτε τὸ βλέμμα αὐτὸ τὸ σπαρακτικόν, (ἡ Θεοδώρα προσπαθεῖ νὰ πνίξῃ τοὺς ὀλολυγμούς τῆς) οὔτε ἐν δάκρυ εἰς τὴν ὄψιν σου.

ΘΕΟΔΩΡΑ (κατ' ἰδίαν ἀπομακρυνομένη.)

Εἶχε δίκαιον ἡ Μερσέδη . . . Κ' ἐγὼ τυφλὴ . . . ἀνόητη . . .

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ἐνα ἀποχαιρετισμὸν, ἓνα μόνον!

ΘΕΟΔΩΡΑ

Υἱάτινε. Ναί, σοῦ συγχωρῶ ὅσον κακὸν μᾶς ἔκαμες.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ἐγώ;

ΘΕΟΔΩΡΑ

Τὸ εἶπες μόνος σου.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Αὐτὸ τὸ βλέμμα! . . . αὐτὸ τὸ ὄψος!

ΘΕΟΔΩΡΑ

Ἀρκεῖ Ἐρνέστε, πρὸς Θεοῦ!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Τί ἔκαμα διὰ ν' ἀξίζω . . .

ΘΕΟΔΩΡΑ

Ὅσᾶν νὰ μὴν ὑπάρχω· μεταξύ μας ἐτελείωσε τὸ πᾶν.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Αὐτὸς ὁ τόνος . . . αὐτὴ ἡ περιφρόνησις . . .

ΘΕΟΔΩΡΑ (σκληρῶς, τεινούσα τὴν χεῖρα πρὸς τὴν θύραν.)

Φύγε!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Νὰ φύγω! Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον;

ΘΕΟΔΩΡΑ

Ὁ ἄνδρας μου ἀποθνήσκει ἐκεῖ . . . κ' ἐδῶ ἀποθνήσκω κ' ἐγώ! . . . (Κλονίζεται καὶ διὰ νὰ μὴ πέσῃ στηρίζεται ἐπὶ τοῦ καθίσματος.)

ΕΡΝΕΣΤΟΣ (ὁρμῶν διὰ νὰ τὴν ὑποστηρίξῃ.)

Θεοδώρα!

ΘΕΟΔΩΡΑ (ἀποθουσα αὐτὸν μεθ' ὁρμῆς.)

Μὴ μ' ἐγγίσῃς! . . .

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Διατί ὄχι;

ΘΕΟΔΩΡΑ

Διότι μὲ κηλιδόνεις.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ἐγώ;

ΘΕΟΔΩΡΑ

Ναί.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ἐγώ! (Διακοπὴ.) Τί λέγει, Θεέ μου! Ἐως καὶ αὐτὴ! . . . Δὲν εἶναι δυνατόν! Καλλίτερα ὁ θάνατος! . . . Δὲν εἶναι ἀλήθεια! . . . Παραλογίζομαι! . . .

Εἰπέ μου ὄχι, Θεοδώρα! Μίαν λέξιν, δι' ὄνομα Θεοῦ! Μίαν λέξιν συγχωρήσεως, ἢ παρηγορίας, ἢ ἐλέου! Τὸ παραδέχομαι: νὰ φύγω, νὰ μὴ σὲ ἰδῶ ποτὲ πλέον, — ἂν καὶ τοῦτο μοῦ σχίσει, μοῦ κόπται, μοῦ θανατόναι τὸ μέλλον! Ἀλλὰ νὰ ἔχω εἰς τὴν ἐξορίαν μου τὴν συγχωρησίαν σου, τὴν συμπάθειάν σου, τὴν ὑπόληψίν σου, . . . ἢ καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν σου! Νὰ ἡξέυρω ὅτι μὲ πιστεύεις τίμιον, χρηστόν, καὶ δὲν φρονεῖς ὅτι κηλιδόνω ἢ ἐκηλιδώθηκα, ὅτι ἐξευτελίζω ἢ θὰ ἐξευτελίω ποτέ! Ὀλίγον μὲ μέλει ὁ κόσμος, καταφρονῶ τὰς φιλαρίας του, καὶ τὰ ποταπά του πάθη τ' ἀηδιάζω! Ἄς μὲ πληγόναι ὅσον σκληρὰ ἤμπορεῖ, ἄς κακολογῇ ὅσον θέλει, — ποτὲ δὲν θὰ μὲ περιφρονήσῃ ὅσον ἐγὼ τὸν περιφρονῶ! Ἀλλὰ σύ! τὸ ἀγιώτερον ὂν τὸ ὅποιον ἠδύνατο νὰ πλάσῃ ἢ φαντασίαι, σύ διὰ τὴν ὅποιαν ἔχῃ μίαν φορὰν ἀλλὰ χιλίας, τὸ ὀρκίζομαι, θὰ ἐδίδα μὲ πόθον καὶ τὴν ζωὴν μου ἐπὶ γῆς καὶ τὴν ψυχὴν μου ἐκεῖ ἐπάνω, ἐσὺ νὰ μὴ βλέπῃς τὴν ἀλήθειαν εἰς τὸ πρόσωπόν μου καὶ νὰ μὲ ὑποπτεύῃσαι ὅτι προδίδω . . . Ἄ! ὄχι αὐτό, Θεοδώρα, ὄχι!

ΘΕΟΔΩΡΑ (μετ' αὐξήσεως ἀδμονίας.)

Δὲν μ' ἐνόησες . . . Πῆγαίνε Ἐρνέστε. Ἄρπσέ με.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, δὲν γίνεται! . . .

ΘΕΟΔΩΡΑ

Γρήγορα! . . . Σὲ ἰκετεύω! . . . Ὁ Ἰουλιανός . . . ὑποφέρει . . .

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Τὸ γνωρίζω.

ΘΕΟΔΩΡΑ

Λοιπόν, ἄς μὴ λησμονοῦμεν.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ὅχι. Ἀλλὰ ὑποφέρω κ' ἐγώ.

ΘΕΟΔΩΡΑ

Ἐσὺ Ἐρνέστε. Διατί;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Διότι μὲ καταφρονεῖς.

ΘΕΟΔΩΡΑ

Ὅχι, ἐγώ.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Τὸ εἶπες.

ΘΕΟΔΩΡΑ

Εἶπα ψεῦμα!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ὅχι. Δὲν τὸ εἶπες χωρὶς λόγον. Καὶ τοῦτο μὲ κάμνει νὰ ὑποφέρω περισσότερον ἀπ' ἐκεῖνον. Εἰς αὐτὸν τὸν ἀτελείωτον ἀγῶνα, εἰς αὐτὸν τὸν ἀνηλεῆ πόλεμον, ἐκεῖνος πάσχει ὡσὰν νὰ πάσχει ἐπὶ γῆς, κ' ἐγὼ ὡσὰν νὰ εἶμαι 'ς τὴν κόλασιν!

ΘΕΟΔΩΡΑ

Θεέ μου! Καίει τὸ μέτωπόν μου!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Κ' ἐμένα σχίζεται ἡ καρδιά μου.

ΘΕΟΔΩΡΑ

Φθάνει, Ἐρνέστε. Ἐλεος!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Αὐτὸ κ' ἐγὼ σοῦ ζητῶ.

ΘΕΟΔΩΡΑ

Ἐλεος!

ΑΠΟΨΙΣ ΤΗΣ ΙΣΘΜΙΑΣ

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ναί, Έλεος! (Πλησιάζων.) 'Από έμένα... τί φοβείσαι, ... ή τί σκέπτεσαι;

ΘΕΟΔΩΡΑ

Συγχώρησέ με αν είπα τίποτε να σε προσβάλη.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Να με προσβάλεις, όχι. 'Αλλά την αλήθειαν, την αλήθειαν θέλω, και σου την ζητώ γονατιστός, με τὰ δάκρυα 'ς τὰ μάτια. (Κλίνει προς την Θεοδώραν και λαμβάνει την χειρά της, καθ' ήν στιγμήν ο Σεβήρος ανοίγει την θύραν του 'Ιουλιανού. Μένει ακίνητος προς στιγμήν.)

ΘΕΟΔΩΡΑ

'Ο Σεβήρος!

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΩΗ

ΘΕΟΔΩΡΑ, ΕΡΝΕΣΤΟΣ, ΣΕΒΗΡΟΣ

('Ο 'Ερνέστος αποσύρεται προς τ' αριστερά, ο Σεβήρος προχωρών Ισταται μεταξύ του και της Θεοδώρας.)

ΣΕΒΗΡΟΣ (με όργην αλλά ταπεινώνων την φωνήν δια να μη ακούη ο 'Ιουλιανός.)

Δέν εύρίσκω λέξεις να έκρηάσω την άγανάκτησιν και την καταφρόνησιν μου· τούτο μόνον σου λέγω: Είσαι ένας άθλιος!... Φύγε άμέσως!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ (προσπαθών επίσης να κρατήση την φωνήν του.)

'Από σέβας προς την Θεοδώραν και προς αυτήν έδω την στέγην, χάριν του άρρώστου εκεί μέσα, άρνούμαι να σου άποκριθώ... με την σιωπήν μου.

ΣΕΒΗΡΟΣ (είρωνικώς, νομίζων ότι θ' άναχωρήση.)

'Η σιωπή και ή ύπακοή είναι ό,τι φρονιμώτερον έχεις να κάμης.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Δέν μ' έννόησες, κύριε. Δέν ύπακούω.

ΣΕΒΗΡΟΣ

Μένεις ακόμη;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

'Ενόσω ή Θεοδώρα δέν επαναλαμβάνει την προσταγήν, μένω έδω. 'Επήγαινα πρό όλίγου να φύγω δια παντός και μ' εκράτησε ο Θεός ή ο Σατανάς! 'Ηλθες, με ήναψες, και τὰ ύβριστικά σου λόγια, ώσαν να ήσαν μάγια της κολάσεως, μου έρύτρωσαν εις τὰ πόδια ρίζας και μου τὰ εκόλλησαν εις τό έδαφος έδω!

ΣΕΒΗΡΟΣ

Τώρα κράζω τους ύπηρέτας να ιδώ αν δέν ήμπορούν να τὰ ξεριζώσουν με τό ξύλον!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Δοκίμασε! (Βαδίζει εν βήμα άπειλητικώς προς τον Σεβήρον ή Θεοδώρα όρμαε μεταξύ των.)

ΘΕΟΔΩΡΑ

'Ερνέστε! (Στρέφεται προς τον Σεβήρον με άπόφασιν και με αξιοπρέπειαν.) Λησμονείς ότι είσαι εις τό σπίτι μου, ένόσω ζή ο σύζυγός μου, ο κύριός του. Μόνος εκείνος κ' έγώ ήχομεν δικαίωμα και έξουσίαν να προστάζωμεν έδω! (Προς τον 'Ερνέστον παρακλητικώς.) 'Όχι: εις αίτίας του, — προς χάριν μου... (Ο 'Ερνέστος προδίδων την ευχαρίστησίν του διότι τον ύπερασπίζεται ή Θεοδώρα.)

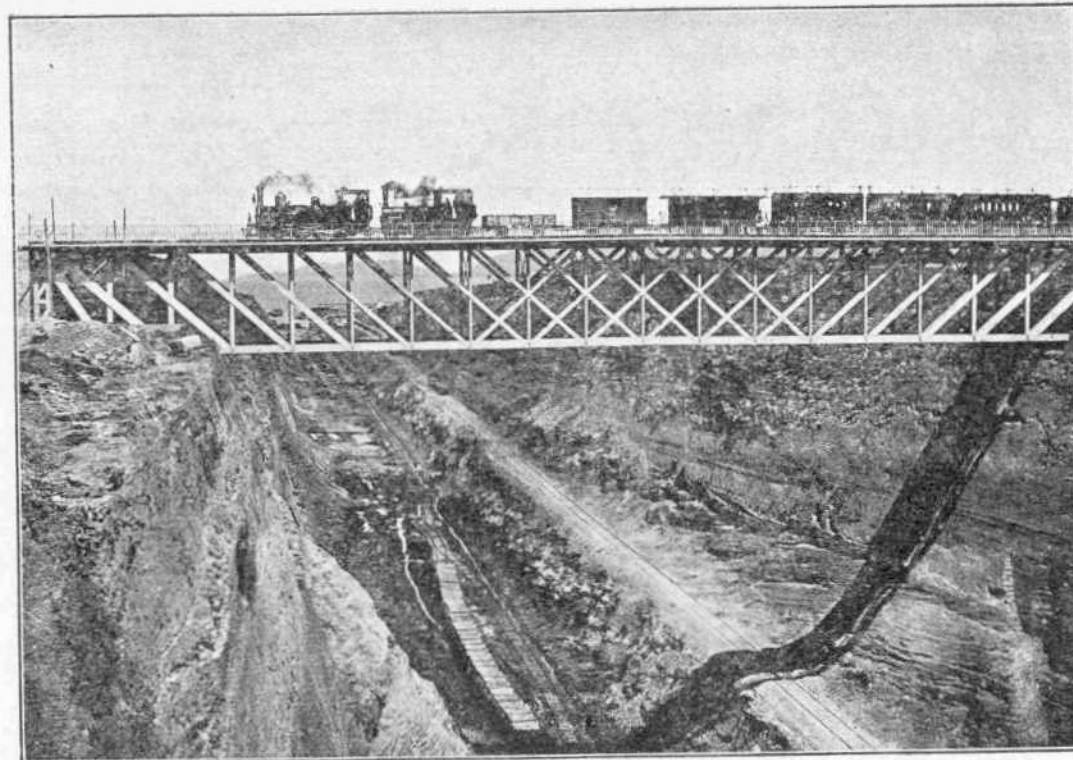
ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Θεοδώρα, τό θέλεις έσύ;

ΘΕΟΔΩΡΑ

Σε παρακαλώ!

('Ο 'Ερνέστος κλίνει εύσεβάτως την κεφαλήν και διευθύνεται προς την θύραν.)

Η ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΗΣ ΔΙΩΡΥΓΟΣ ΤΟΥ ΙΣΘΜΟΥ ΓΕΦΥΡΑ ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ

ΣΕΒΗΡΟΣ προς την ΘΕΟΔΩΡΑΝ

Θαυμάζω την άναισχυντίαν σου όσον... όχι! περισσότερον παρά την ιδικήν του. (Την πλησιάζει άπειλητικώς. Ο 'Ερνέστος διακόπτει τον δρόμον του, αλλά νικων τον έαυτόν του έξακολουθεί βαδίζων προς την θύραν.) Τολμάς να ύψώσης τό μέτωπον, δυστυχισμένη, — και ένώπιόν μου! Κλινέ το προς την γήν τό μέτωπόν σου! (Ο 'Ερνέστος και πάλιν, ως ένωθι, αλλά μετά πλειοτέρου δισταγμού.) Σύ, ή δειλή και ή συνεσταλμένη, που ήύρες τόσην ένέργειαν να τον ύπερασπισθής; 'Ιδού πώς προδίδεται τό πάθος! (Ο 'Ερνέστος, εις τό βάθος ήδη της σκηνης, δέν προχωρεί πλέον.) 'Αλλά λησμονείς ότι προτού τον διώξη αυτόν, σε έδιωξε έσένα από αυτό τό σπίτι, τό όποϊον έμολυνες με τό αίμα του 'Ιουλιανού. Πώς έτόλμησες να επανέλθης; (Αρπάζει τον βραχιονά της μανιωδώς.)

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

'Α! Δέν είναι δυνατόν!... 'Όχι! (Όρμαε και άπωθων τον Σεβήρον τον χωρίζει από την Θεοδώραν.)

ΣΕΒΗΡΟΣ

'Ακόμη!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

'Ακόμη!

ΣΕΒΗΡΟΣ

'Ηλθες πάλιν!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ (μη κυριεύων έφεξης εκυτόν.)

Δέν ύποφέρω την αυθάδειάν σου προς την Θεοδώραν. 'Εγύρισα να σου είπω ότι είσαι άνανδρος!

ΣΕΒΗΡΟΣ

'Εγώ!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

'Εσύ!

ΘΕΟΔΩΡΑ

Μη!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ (προς την Θεοδώραν)

Αυτός τό προκαλεί! Τόν είδα να βάλη με όργην τό χέρι επάνω σου!... 'Επάνω σου! 'Ιδού πώς! (Αρπάζων με όρμην τον βραχιονα του Σεβήρου.)

ΣΕΒΗΡΟΣ

Αυθάδη!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Αυθάδης αν θέλεις, — αλλά δέν σε άφίνω! Δέν είχες μητέρα έσύ; Δέν την αγαπούσες; Δέν την έσέβασο; Με τον ίδιον τρόπον θέλω να σεβασθής την Θεοδώραν και να ταπεινωθής ένώπιον της λύπης αυτής της γυναικός! Της γυναικός αυτής, της άγιωτέρας και έντιμότερας και από την μητέρα σου, άνανδρε!

ΣΕΒΗΡΟΣ

'Εμένα... έμένα τὰ λέγεις!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ναί, και ακόμη δέν έτελείωσα!

ΣΕΒΗΡΟΣ

'Η ζωή σου!...

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Μάλιστα, ή ζωή μου, αλλά αυτό ύστερώτερα... (Η Θεοδώρα προσπαθεί να τους χωρίση, αλλά ο 'Ερνέστος την άπωθει εύγενώς δια της μιάς χειρός, ενώ δια της άλλης κρατεί πάντοτε τον Σεβήρον.) Εις ένα Θεόν πιστεύεις, ... εις ανάγκης... ένα Πλάστην... μίαν έλπίδα! Αί; Καθώς ένώπιον του Θεού των ούρανών λυγίζεις τὰ ποταπά σου γόνατα, άπαράλλακτα ένώπιον της Θεοδώρας θά τὰ λυγίσης, και άμέσως! Κάτω!... Πέσε!

ΘΕΟΔΩΡΑ

Δια την αγάπην του Θεού!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Καταγής! (Βιάζει τον Σεβήρον να γονατίση εμπρός εις την Θεοδώραν.)

ΘΕΟΔΩΡΑ
Παῦσε, Ἐρνέστε!
ΣΕΒΗΡΟΣ
Ἀναίσχυντε!
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Εἰς τὰ πόδια τῆς!
ΣΕΒΗΡΟΣ
Ἐσύ!
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Ἐγώ!
ΣΕΒΗΡΟΣ
Δι' αὐτήν!
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Ναί!
ΘΕΟΔΩΡΑ
Σιωπή! . . . Σιωπή! . . . (Ἡ Θεοδώρα ἐντρο-
μος νεύει πρὸς τὴν θύραν τοῦ Ἰουλιανοῦ ὁ Ἐρ-
νέστος ἀπαλλάττει τὸν Σεβήρον, οὗτος ἐγείρεται
καὶ διενθύνεται πρὸς τὰ δεξιά. Ἡ Θεοδώρα βα-
δίζει πρὸς τὸν Ἐρνέστον πρὸς τὰ βᾶθη τῆς σκη-
νῆς καὶ ἴσταται πλησίον του.)

ΣΚΗΝΗ ΕΝΑΤΗ

ΘΕΟΔΩΡΑ, ΕΡΝΕΣΤΟΣ, ΣΕΒΗΡΟΣ,
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ, ΜΕΡΣΕΔΗ,
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ (ἔσωθεν)
Ἄφρησέ με!
ΜΕΡΣΕΔΗ (ἔσωθεν)
Μή, δι' ὄνομα Θεοῦ!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Ἐκεῖνος εἶναι! . . . Ἄφρησε!
ΘΕΟΔΩΡΑ (πρὸς τὸν Ἐρνέστον)
Φύγε, φύγε!
ΣΕΒΗΡΟΣ (πρὸς τὸν Ἐρνέστον)
Θὰ μοῦ τὸ πληρώσης!
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Δὲν λέγω ὄχι!
(Παρουσιάζεται ὁ ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ ἀγχιός, ἐξησθενημένος,
σχεδὸν ἐτοιμοθάνατος. Ἡ ΜΕΡΣΕΔΗ προσπαθεῖ νὰ τὸν
κράτησῃ. Ὁ ΣΕΒΗΡΟΣ ἴσταται δεξιόθεν εἰς τὸ προσκή-
νιον, ἡ δὲ ΘΕΟΔΩΡΑ καὶ ὁ ΕΡΝΕΣΤΟΣ, πλησίον ἀλ-
λήλων εἰς τὸ βᾶθος τῆς σκηνῆς.)
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Μαζή! . . . Ποῦ πηγαίνουν; . . . Ἐμποδισατέ
τους! Φεύγουν! . . . Προδότες! (Θέλει νὰ ὀρμηθῇ
κατ' αὐτῶν, ἀλλ' αἱ δυνάμεις του τὸν ἐγκαταλεί-
πουν καὶ κλονίζεται.)
ΣΕΒΗΡΟΣ (ὀρμῶν πρὸς ὑποστήριξίν του)
Μή, μή! . . .
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Σεβήρε! Μὲ ἀπατοῦσαν! . . . Ἐψεύδοντο! . . .
Οἱ ἄθλιοι! . . . (Λέγοντα ταῦτα τὸν σύρον ἡ Μερ-
σέδη καὶ ὁ Σεβήρος πρὸς τὸ καθίσμα εἰς τὰ δεξιά,
ὅπου κάθηται.) Ἐκεῖ! . . . Κύτταξε! . . . Οἱ δύο
των . . . ἐκεῖνη καὶ ὁ Ἐρνέστος! Διατί κοντὰ οἱ
δύο; . . .
ΘΕΟΔΩΡΑ καὶ ΕΡΝΕΣΤΟΣ (ἀπομακρύνονται
ὁ εἰς τοῦ ἄλλου.)
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Διατί δὲν ἔρχονται; Θεοδώρα! . . .
(Ἡ ΘΕΟΔΩΡΑ τείνει πρὸς αὐτὸν τὰς χεῖρας, ἀλλὰ δὲν
τολμᾷ νὰ πλησιάσῃ.)

ΘΕΟΔΩΡΑ
Ἰουλιανέ μου!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Εἰς τὸ στῆθός μου! (Ὁρμᾷ ἡ Θεοδώρα εἰς τὴν
ἀγκάλην τοῦ Ἰουλιανοῦ, ὅστις τὴν σφίγγει ἐπάνω
του. Διακοπή.) Βλέπεις; (Πρὸς τὸν ἀδελφόν του)
Βλέπεις; . . . Τὸ ἔξυρω, μὲ ἀπατᾷ, καὶ τὴν σφίγγω
εἰς τὸ στῆθός μου. . . Καὶ ἤμπορῶ νὰ τὴν θανα-
τώσω . . . καὶ τὸ ἀξίζεις! . . . Καὶ τὴν βλέπω . . .
τὴν βλέπω . . . καὶ δὲν ἤμπορῶ! . . .
ΘΕΟΔΩΡΑ
Ἰουλιανέ!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ (νεύων πρὸς τὸν Ἐρνέστον)
Κ' ἐκεῖνος;
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Ἰουλιανέ!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Καὶ τὸν ἀγαποῦσα! . . . Σιώπα καὶ πλησίασε.
(Πλησιάζει ὁ Ἐρνέστος. Ὁ Ἰουλιανὸς περιπτύσ-
σει τὴν Θεοδώραν.) Εἶναι ἀκόμη ἰδική μου!
ΘΕΟΔΩΡΑ
Ἰδική σου! . . . Ἰδική σου! . . .
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Δὲν ὑποκρίνεσαι; . . . Δὲν ψεύδεσαι; . . .
ΜΕΡΣΕΔΗ (προσπαθοῦσα νὰ τὸν καθησυχάσῃ).
Ἠσύχασε!
ΣΕΒΗΡΟΣ (ἐπίσης)
Ἰουλιανέ!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
(Πρὸς τὸν Σεβήρον καὶ τὴν Μερσέδην.) Ἀφρή-
σατέ με! . . . Σιωπή! (Πρὸς τὴν Θεοδώραν.) Σὲ
ἐκατάλαβα ἐγώ! . . . Τὸ ἔξυρα ὅτι τὸν ἀγαπᾷς!
(Ὁ Ἐρνέστος καὶ ἡ Θεοδώρα θέλουν νὰ διαμαρ-
τυρηθοῦν, ἀλλὰ δὲν τοὺς ἀφίνει.) Ἀφοῦ τὸ ἔξυ-
ρει ἡ Μαδρίτη, . . . ὅλη ἡ Μαδρίτη!
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Ὅχι, πατέρα μου!
ΘΕΟΔΩΡΑ
Ὅχι!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Τὸ ἀρνοῦνται! Τὸ ἀρνοῦνται! Καὶ ὁμως εἶναι ἡ
ἀλήθεια! Τὸ αἰσθάνομαι ἐντός μου, διότι ἡ θέρη
αὐτῆ ποῦ μὲ καίει, μὲ τὴν φλόγα τῆς φωτίζει τὸν
ἐγκέφαλόν μου.
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Ἡ θέρη τοῦ αἵματος, ἡ ἑξαψίς σου γεννᾷ ὅλας
αὐτὰς τὰς προδοσίας! Ἄκουσέ με, ἄκουσέ με!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Θὰ μοῦ εἰπῆς ψεῦδη!
ΕΡΝΕΣΤΟΣ (δεικνύων τὴν Θεοδώραν.)
Εἶναι ἀθῶα!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Ὅχι! . . . Δὲν σὲ πιστεύω! . . .
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Μὰ τὴν μνήμην τοῦ πατρός μου! . . .
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Μὴ βεβηλόνης τὸ ὄνομα καὶ τὴν μνήμην του!
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Μὰ τῆς μητρός μου τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν! . . .
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Ὁ τελευταῖος ἀσπασμός της δὲν μένει πλέον εἰς
τὸ μέτωπόν σου!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Μὰ ὅ, τι θέλεις, πατέρα μου, σοῦ ὀρκίζομαι, σοῦ
ὀρκίζομαι! . . .
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Μὴ ὀρκους, μήτε λόγια ἀπατηλά, μήτε διαμαρ-
τυρήσεις . . .
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Τί θέλεις λοιπόν; Εἰπέ μου!
ΘΕΟΔΩΡΑ
Τί θέλεις;
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Ἔργα!
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Τί ἐπιθυμεῖ, Θεοδώρα; Τί θέλει ἀπὸ 'μας;
ΘΕΟΔΩΡΑ
Δὲν ἔξυρω! . . . Τί νὰ γείνη, Ἐρνέστε!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ (παρakoλουθῶν αὐτοὺς ἀνήσυχος
διὰ τοῦ βλέμματός.)
Ἄ! Ἐμπρὸς μου συνεννοεῖσθε πῶς νὰ μὲ ἀπατή-
σετε, ἀναίσχυντοι! Τὸ βλέπω!
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Βλέπει ὁ πυρετός σου, ὄχι τὰ 'μάτια σου.
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Ὁ πυρετός μου, ναί! Ὁ πυρετός μου ἔλυσε τὸ
δέμα μὲ τὸ ὅποιον μοῦ εἶχατε ἐμποδίσει τὴν ὄρασιν,
καὶ ἐπὶ τέλους βλέπω! Καὶ τώρα διατί κυττάζετε
ὁ ένας τὸν ἄλλον; Διατί, προδότες, διατί λάμπουν
τὰ 'μάτια σας; Λάλησε, Ἐρνέστε! Δὲν εἶναι δά-
κρυα αὐτὴ ἡ λάμψις. . . Ἐλα . . . πλησιέστερα . . .
(Τὸν βιάζει νὰ πλησιάσῃ, νὰ κλίνη τὴν κεφαλὴν
καὶ νὰ γονατίσῃ ἐμπροσθέν του, εἰς τρόπον ὥστε
ἔχει ἐξ ἑνὸς τὸν Ἐρνέστον εἰς τοὺς πόδας του καὶ
ἐξ ἄλλου τὴν Θεοδώραν ὀρθίαν εἰς τὸ πλευρόν
του. Ψηλαφῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Ἐρνέστου.)
Τὸ βλέπετε; Δὲν εἶναι δάκρυα! . . . Εἶναι στεγνὰ τὰ
'μάτια σου.
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Συγχώρησε! Συγχώρησε!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Ἀφοῦ ζητεῖς συγχώρησιν, εἶσαι ἔνοχος!
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Ὅχι!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Ναί!
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Δὲν εἶμαι!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Ἀντικρύσατε λοιπόν τὰ βλέμματά σας!
ΣΕΒΗΡΟΣ
Ἀδελφέ μου!
ΜΕΡΣΕΔΗ
Ἰουλιανέ!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ (πρὸς τὴν Θεοδώραν καὶ τὸν Ἐρνέστον.)
Τί φοβείσθε; Δὲν ἀγαπᾶσθε ὡσάν ἀδέλφια;
'Αποδείξατέ το! Ἀνάμεσα ἀπ' αὐτὰ τὰ βλέφαρα
ἄς φανῇ ἡ ἀγνὴ λάμψις τῆς ψυχῆς σας, ἄς ἐνωθῇ
ἐμπρὸς μου ἡ ἀντανάκλασίς της, καὶ τότε θὰ ἰδῶ,
θὰ τὸ ἰδῶ ἀπὸ κοντὰ ἐὰν ἡ λάμψις αὐτῆ εἶναι φῶς
ἢ φωτιά. Καὶ σύ, Θεοδώρα, καὶ σύ. . . Τὸ ἀπαίτώ. . .
Καὶ οἱ δύο! Ἐλάτε . . . Πλησιέστερα! . . . (Ἀναγ-
κάζει τὴν Θεοδώραν νὰ γονατίσῃ, πλησιάζει τὰς

κεφαλὰς των καὶ τοὺς βιάζει νὰ ἰδοῦν ὁ εἰς τὸν
ἄλλον.)
ΘΕΟΔΩΡΑ (ἀποσπασμένη βιαίως ἀπὸ τὴν χεῖρά του.)
Ἄ ὄχι!
ΕΡΝΕΣΤΟΣ (ζητεῖ νὰ ἐγερθῇ ἀλλ' ὁ Ἰουλιανὸς
τὸν κρατεῖ.)
Δὲν ἤμπορῶ.
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Εἴσθε ἐρωτευμένοι, ἐρωτευμένοι! Τὸ βλέπω!
(Πρὸς τὸν Ἐρνέστον ἀπειλητικῶς.) Τὴν ζωὴν σου!
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
ὦ, ναί!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Τὸ αἷμά σου!
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Ὅλον!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ (κρατῶν αὐτὸν γονατιστόν.)
Μὴ σαλεύεις!
ΘΕΟΔΩΡΑ (θέλουσα νὰ ἐμποδίσῃ τὸν σύζυγόν της.)
Ἰουλιανέ!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Θὰ τὸν ὑπερασπισθῆς; Τὸν ὑπερασπίζεσαι!
ΘΕΟΔΩΡΑ
Δὲν ἦτο δι' ἐκείνον.
ΣΕΒΗΡΟΣ
Πρὸς Θεοῦ!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ (πρὸς τὸν Σεβήρον.)
Σιωπή! (Πρὸς τὸν Ἐρνέστον γονυπετῆ.) Φίλε
ἄπιστε! Ἄπιστε υἱέ!
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Πατέρα μου!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Ἀπατεῶν! Προδότες!
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Ὅχι, πατέρα μου!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Θὰ σοῦ βάλω σήμερον εἰς τὸ πρόσωπον τὴν σφρα-
γίδα μὲ τὸ χεῖρι μου. . . Κατόπιν μὲ τὸ σπαθί μου!
(Συλλέγων τὰς δυνάμεις του ἀνορθοῦται καὶ ρα-
πίζει τὸν Ἐρνέστον.)
ΕΡΝΕΣΤΟΣ
Ἄ! (Ἐγείρεται καὶ κρύπτων τὸ πρόσωπον
ὀπισθοχωρεῖ πρὸς τ' ἀριστερά.)
ΣΕΒΗΡΟΣ (τείνων τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Ἐρνέστον.)
Δικαιοσύνη!
ΘΕΟΔΩΡΑ
Χριστέ μου! (Κρύπτει τὸ πρόσωπον εἰς τὰς
χεῖρας καὶ πίπτει ἐπὶ ἐνὸς καθίσματος δεξιόθεν.)
ΜΕΡΣΕΔΗ (πρὸς τὸν Ἐρνέστον, ὡς ἀπολογουμένη
δῆθεν διὰ τὸν Ἰουλιανόν.)
Εἶναι ἔξω φρενῶν!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ (ἄρθιος ἐτι.)
Δὲν εἶναι παραφροσύνη! Εἶναι τιμωρία! Τί ἐνό-
μιζες, ἀχάριστε!
ΜΕΡΣΕΔΗ (θέλουσα νὰ τὸν ὀδηγήσῃ
εἰς τὸ δωμάτιόν της.)
Ἐλα, ἔλα!
ΣΕΒΗΡΟΣ
Ἐλα Ἰουλιανέ!
ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ
Ναί, ἔρχομαι. (Βαδίζει πρὸς τὴν θύραν του

ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ τῆς
Μερσέδης, ἀλλὰ στρεφόμενος συχνὰ πρὸς τὸν
Ἐρνέστον καὶ τὴν Θεοδώραν.)

ΜΕΡΣΕΔΗ

Γρήγορα, Σεβῆρε!

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Ἴδε τους, τοὺς ἀτίμους! Ἦτο δικαιοσύνη! Δὲν
εἶν' ἀλήθεια; Δὲν εἶν' ἀλήθεια;

ΣΕΒΗΡΟΣ

Πρὸς Θεοῦ, Ἰουλιανέ! . . . Πρὸς χάριν μου. . .

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ (ἐναγκαλιζόμενος τὸν Σεβῆρον.)

Πρὸς χάριν σου! Ἐσύ μόνος . . . μόνος . . . μου
μένεις! . . .

ΣΕΒΗΡΟΣ

Ναί! Διὰ παντός!

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ (παρὰ τὴν θύραν, στέκει πάλιν καὶ τοὺς
παρατηρεῖ.)

Κλαίει δι' ἐκείνον . . . καὶ δὲν μ' ἀκολουθεῖ! . . .
Δὲν μὲ κυττάζει . . . Δὲν βλέπει . . . ὅτι ἀποθνή-
σκω! . . . Ἀποθνήσκω . . . ναί! . . .

ΣΕΒΗΡΟΣ

Ἰουλιανέ!

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ (μένων καὶ πάλιν παρὰ τὴν θύραν.)

(Πρὸς τὸν ἀδελφόν του:) Στάσου, στάσου . . .
(πρὸς τὸν Ἐρνέστον:) Ἀτίμως ἀντὶ ἀτιμώ-
σεως! . . .

(Ἐξέρχονται ὁ Ἰουλιανός, ὁ Σεβῆρος καὶ ἡ Μερσέδη διὰ
τῆς δευτέρας πρὸς τὴν δεξιὰ θύρας.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ

ΘΕΟΔΩΡΑ, ΕΡΝΕΣΤΟΣ

(Ἡ μὲν ΘΕΟΔΩΡΑ κάθηται εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν δεξιό-
θεν, ὁ δὲ ΕΡΝΕΣΤΟΣ πίπτει ἐπὶ τοῦ παρὰ τὴν τράπεζαν
καθίσματος.)

ΕΡΝΕΣΤΟΣ (καθ' ἑαυτόν.)

Τί ὠφελεῖ ἡ ἀρετή;

ΘΕΟΔΩΡΑ

Τί ὠφελεῖ ἡ ἀθωότης!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ἡ συνειδήσις μου σκοτιζεται!

ΘΕΟΔΩΡΑ

Ἐλέησέ με, Θεέ μου! Λυπήσου με!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ἄτυχη νέα!

ΘΕΟΔΩΡΑ

Ἄτυχε Ἐρνέστε! (Μέχρι τοῦδε μένου μακρὰν
ἀλλήλων.)

ΣΕΒΗΡΟΣ (ἔσθωθεν κραυγάζει μετ' ἀπελπισίας:)

Ἀδελφέ μου!

ΜΕΡΣΕΔΗ (ἐπίσης)

Βοήθεια!

ΠΕΠΙΤΟΣ

Γρήγορα!

(Ὁ ΕΡΝΕΣΤΟΣ καὶ ἡ ΘΕΟΔΩΡΑ ἐγείρονται καὶ πλη-
σιάζουν πρὸς ἀλλήλους.)

ΘΕΟΔΩΡΑ

Φωναὶ ἀπελπισίας!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Θανάτου! . . .

ΘΕΟΔΩΡΑ

Πηγαίνωμεν ἀμέσως! . . .

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ποῦ;

ΘΕΟΔΩΡΑ

Ἐκεῖ!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ (ἐμποδίζων αὐτήν)

Δὲν γίνεται!

ΘΕΟΔΩΡΑ

Διατί ὄχι; Δὲν θέλω ν' ἀποθάνῃ!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Κ' ἐγὼ δὲν θέλω . . . Ἀλλὰ δὲν ἔμπορῶ . . .
(νεύων πρὸς τὸ δωμάτιον τοῦ Ἰουλιανοῦ.)

ΘΕΟΔΩΡΑ

Ἐγὼ ἔμπορῶ! (ὁρᾷ πρὸς τὴν θύραν τοῦ δω-
ματίου.)

ΣΚΗΝΗ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ

ΘΕΟΔΩΡΑ, ΕΡΝΕΣΤΟΣ, ΣΕΒΗΡΟΣ, ΠΕΠΙΤΟΣ.

(Ὁ ΕΡΝΕΣΤΟΣ ὄρθιος εἰς τὸ μέσον τῆς σκηνῆς. Ἡ
ΘΕΟΔΩΡΑ εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου, ὁ ΠΕΠΙΤΟΣ
τῆς ἐμποδίζει τὴν εἴσοδον, ὁπισθὲν τοῦ ὁ ΣΕΒΗΡΟΣ.)

ΠΕΠΙΤΟΣ

Ποῦ Πηγαίνεις;

ΘΕΟΔΩΡΑ (μετ' ἀγωνίας).

Θέλω νὰ τὸν ἰδῶ.

ΠΕΠΙΤΟΣ

Ἀδύνατον!

ΣΕΒΗΡΟΣ

Δὲν θὰ ἐμβῆς! Ἀκόμη εἰδῶ αὐτή! (Πρὸς τὸν
υἱόν του:) Διῶξε τὴν, — ἀμέσως! . . . Χωρὶς εὐ-
σπλαγχγίαν! . . . Εὐθύς!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Τί λέγει!

ΘΕΟΔΩΡΑ

Ὄνειρεύομαι; . . .

ΣΕΒΗΡΟΣ (πρὸς τὸν Πεπίτον)

Ἀκόμη καὶ ἂν ἡ μητέρα σου ἔλθῃ καὶ σταθῇ
ἐμπρὸς τῆς, νὰ κάμῃς ὅπως σὲ προσταζῶ! Ὅσον
καὶ ἂν παρακαλῇ, ὅσον καὶ ἂν ἱκετεύῃ! . . . Καὶ ἂν
κλαίῃ . . . ἄς κλαίῃ! Νὰ φύγῃ, νὰ φύγῃ . . . ἢ θὰ
τὴν σκοτώσω!

ΘΕΟΔΩΡΑ

Τὸ εἶπε ὁ Ἰουλιανός;

ΣΕΒΗΡΟΣ

Ναί, ὁ Ἰουλιανός.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ὁ σύζυγός τῆς! Δὲν εἶναι δυνατόν!

ΘΕΟΔΩΡΑ

Νὰ τὸν ἰδῶ! . . .

ΣΕΒΗΡΟΣ

Ναί. Νὰ τὸν ἰδῆς. Καὶ ἔπειτα . . . νὰ φύγῃς ἀπ' εἰδῶ.

ΠΕΠΙΤΟΣ (ὡς ἐναντιούμενος)

Πατέρα.

ΣΕΒΗΡΟΣ (ἀποθῶν τὸν Πεπίτον)

Ἄφησε . . .

ΘΕΟΔΩΡΑ

Εἶναι ψεῦμα!

ΣΕΒΗΡΟΣ (πρὸς τὴν Θεοδώραν)

Ἐλα! Ἐλα καὶ ἰδέ! (Τὴν λαμβάνει ἐκ τοῦ
βραχίονος, τὴν φέρει πρὸ τῆς θύρας καὶ σηκώνει
τὸ παραπέτασμα.)

ΘΕΟΔΩΡΑ

Ὁ Ἰουλιανός! . . . Ὁ Ἰουλιανός μου! . . .
Νεκρός! . . .

ΕΡΝΕΣΤΟΣ (κρύπτων τὸ πρόσωπον μετὰ τὰς χεῖρας)

Πατέρα μου! (Διακοπὴ ὁ Σεβῆρος τοὺς κυττά-
ζει μετὰ βλέμμα πλήρες ὀργῆς.)

ΣΕΒΗΡΟΣ (πρὸς τὸν υἱόν του)

Βγάλε τὴν ἔξω!

ΕΡΝΕΣΤΟΣ (ιστάμενος πρὸ τῆς θύρας)

Ἄσπλαγχχε!

ΠΕΠΙΤΟΣ (δισταζών)

Πατέρα μου!

ΣΕΒΗΡΟΣ (πρὸς τὸν υἱόν του)

Εἶναι ἡ θέλησίς μου! Δισταζεις;

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Λυπήσου τὴν!

ΣΕΒΗΡΟΣ (νεύων πρὸς τὸ δωμάτιον)

Ναί! Ὅσον αὐτὴ τὸν ἐλυπήθη ἐκεῖνον.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ἄ! Τὸ αἷμά μου ἀνάπτει! . . . Θὰ φύγω ἀπὸ
τὴν Ἰσπανίαν!

ΣΕΒΗΡΟΣ

Ἀδιάφορον.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Θ' ἀποθάνω!

ΣΕΒΗΡΟΣ

Ἡ ζωὴ εἶναι σύντομος.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Διὰ τελευταίαν φορὰν!

ΣΕΒΗΡΟΣ

Ὅχι! (Πρὸς τὸν υἱόν του:) Κράξτε τοὺς ὑπη-
ρέτας.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Εἶναι ἀθῶα! Τὸ ὄμνῶ!

ΠΕΠΙΤΟΣ (ἱκετευτικῶς)

Πατέρα!

ΣΕΒΗΡΟΣ (πρὸς τὸν Πεπίτον δεικνύων τὸν Ἐρνέστον)

Ψεύδεται.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Μὲ ὠθεῖς εἰς τὸ ρεῦμα; Καλά! Ὅθ' ἀκολου-
θῆσω! Δὲν παλαίω ἐναντίον του! Δὲν ἤξεύρω τί
θὰ σκερθῆ αὐτὴ ἡ δυστυχὴς διὰ τὸν κόσμον καὶ διὰ
τὰς ὕβρεις σου! Τώρα αἱ σκέψεις τῆς κοιμοῦνται
καὶ τὰ χεῖλη τῆς εἶναι βωβᾶ, — ἀλλὰ τί σκέπτομαι
ἐγὼ . . . ὅθ' σοῦ τὸ εἰπῶ!

ΣΕΒΗΡΟΣ

Περίττον! Δὲν θὰ μ' ἐμποδίσῃς . . . Μόνος μου. . .

(Βαδίζει πρὸς τὴν Θεοδώραν.)

ΠΕΠΙΤΟΣ (προσπαθῶν νὰ τὸν ἐμποδίσῃ)

Πατέρα! . . .

ΕΡΝΕΣΤΟΣ

Ὅχι! (Διακοπὴ.) Κανείς δὲν θὰ πλησιάσῃ αὐ-
τὴν τὴν γυναῖκα! Εἶναι ἰδική μου! . . . Ἦθελες
πάθος; — Ἴδου πάθος μανιωδες! Ἦθελες ἔρωτα; —
Ἴδου, ἔρωτα ἀπέραντος! Θέλεις καὶ ἄλλο; Εἰπέ το!
Δὲν μὲ τρομάζεις! Σπεῖρετε σεῖς . . . κ' ἐγὼ συ-
νάξω! . . . Καὶ λέγετε, λέγετε . . . κακολογεῖτε! . . .
Γεμίζετε μετὰ τὰ νέα σας τὴν ἡγῶ τῆς σεμαντύρου
πόλεως! Ἄλλ' ἂν κανείς ἐρωτήσῃ ποῖος ἦτο ὁ ἀτι-
μος πρωταίτιος αὐτῆς τῆς ἀτιμίας, ἀποκριθῆτέ του:

«Ἐσύ, ἐσύ, χωρὶς νὰ τὸ ἤξεύρῃς! Καὶ μαζὶ
μ' ἐσένα ὅλων τῶν ἀνοήτων αἱ γλώσσαι.» — Ἐλα
Θεοδώρα, ἡ σκιά τῆς μητρός μου ἀσπάζεται τὸ
ἄσπιλον μέτωπόν σου. Πηγαίνωμεν! . . . Εἶναι
ἰδική μου! Καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα, μεταξὺ σας καὶ
μεταξὺ μου ἄς γείνη κριτὴς ὁ Θεός! (Περιπτύσσει
τὴν Θεοδώραν, μετὰ βλέμμα καὶ νεῦμα προκλητικόν
πρὸς τὸν Σεβῆρον καὶ τὸν Πεπίτον μένοντας εἰς
τὸ προσκήνιον.)

Ἡ ΚΟΛΑΣΗ ΤΟΥ ΝΤΑΝΤΕ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΠΕΜΠΤΟ

Στῆς κόλασης τὸ σκοτεινὸ περίγυρο, ὅπως εἶπα,
τὸ δεύτερο ἐκατέβηκα πρὸ πάνω ἀπὸ τὸ πρῶτο.
Ὁ τόπος λιγαστεύει ἐκεῖ, κ' αὐξάνει ὁ πόνος τόσο,
ὅπου φωνὴς ἐλσεινὲς οἱ κολασμένοι βγάζουν.
Ὅπως ὁ Μίνωας στέκει ἐκεῖ φόβος καὶ τρόμος εἶναι.
Τὰ δόντι' ἀπ' ἀγανάκτηση φοιχτὰ τριζομαναίει
ξετάζει ὅλα τὰ κρίματα στὸν τόπον ὅθ' μπαίνουν,
κρίνει καὶ στέρνει ὅπως ζωστή. Λέγω πῶς ὅταν ἔρτη
ἐμπρὸς τοῦ ἡ μοχθηρῆ ψυχῆ τὴς ἁμαρτίας τῆς λέγει,
καὶ ἀνεξομολόγητη κάμμιὰ δὲν ἀπαφήνει.
Κ' ἐκεῖνος, ποῦ ἀλάθευτα τὰ κρίματα γνωρίζει,
λογιάζει ποῖος τῆς κόλασης θὰ τὴν κολάσῃ τόπος,
καὶ τόσες γύρες ζώνεται μετὰ τὴν οὐρὰ τὸ σῶμα
ὅσους νὰ κατεβῇ ἡ ψυχὴ γύρους ἐκεῖνος θέλει.
Κόσμος ψυχὰς ἀδιάκοπα ἐμπρὸς τοῦ παραστέκει,
καὶ μία μία 'ς ἐκεῖνονε γιανὰ κριθοῦν πηγαίνου.
Λέγουν κ' ἀκούνε, ἔπειτα στρεψόταν καὶ κάτω πᾶνε.
Ὡ σὺ, ὅπου ἤρτες γιανὰ ἰδῆς ἀραχνιασμένους τόπους
τούτου τοῦ κάτω κόσμου μας τοῦ πολυπικραμένου,
ὡς μ' εἶδε ὁ Μίνωας ἐκραξεν, ἀφήνοντας τὸ ἔργο,
πῶχει τὸ μέγα κ' ὑψηλὸ ἐκεῖνο ἀξίωμα του,
πῶς εἰδῶ μπαίνεις πρόσσεχε κ' εἰς ποιόνε δίνεις πίστη,
μὴ σοῦ πλανᾷ τὸ λογισμὸ τῆς ἐμπασιῆς τὸ πλάτος.
Κ' ὁ ὁδηγός μου τοῦ ἀπαντᾷ, γιανὰ καὶ σὺ φωνάζεις;
Ἀπὸ τῆ Μοῖρα εἶναι γραφτὸ ἐδόθη αὐτός νὰ πάγῃ.
Μὴ φέρῃς ἄλλα ἐμπόδια, μὴν ἐρωτήσης ἄλλο.
Ἐκεῖνος ἔτσι ἠθέλησε, ποῦ ὅ, τι θέλει κάνει.
Τώρα ἀρχίζουν οἱ φωνὴς τῶν αἰώνιων βασάνων,
νὰ μου βοῖζουσε στ' αὐτιά, τώρα σὲ τόπο φθάνω.
Ὅπου οἱ κλάψες οἱ πολλὲς ἐμὲ πικρὰ λαχίζου
φτάνω σὲ τόπο, ποῦ ἀπὸ φῶς ὠφανεμένος ἦταν,
ποῦ τὸ κατάμαυρο πυκνὸ σκοτάδι βασιλεύει,
ποῦ ἀκατάπαυτα βοᾷ σὰν θάλασσ' ἀγριεμένη
ὅταν τῆ δέρνον ἄνεμοι, ποῦ δέρνονται κ' ἐκείνοι.
Τῆς κόλασης ἡ ἀσίγητη ἐκείνη ἀνευαζάλη
ἀρπάζει ἀνέρα τὴς ψυχῆς καὶ σκόρπις τὴς τινάζει.
στρεψοφυρίζει τὴς μετὰ βιά, συγκρούει καὶ βασανίζει.
Κ' ὅπότ', ἀνεμοσκόρπιστες αὐτὲς καθὼς πηγαίνου,
ἐμπρὸς εἰς τὸ θεῶρατο φοιχτὸ κρεμνὸ εὐρεθοῦνε,
ὅθεν τὸ χάσμα φαίνεται τ' ἄλλου βαράθρου κάτω,
ἐκεῖ εἶν' οἱ ἐλσεινὲς φωνὴς, τῆ κλάμματα κ' οἱ θρήνοι,
ἐκεῖ πρὸς τῆ θεότητι ξεροῦν φοιχτὲς βλαστήμιες.
Κ' ἐνόησα ὅπως τὰ βασίνα τὰ τόσα τυραννοῦνε
ἐκεῖνος, ὅπου ἐπέσανε στὴς ἁμαρτίας τῆς σάρκα,
ποῦ 'ς ὄρεξες τὸ λογικὸ κ' εἰς πάθη ὑπόδουλώνων.

Κ' εἶδες ποτὲ στὸν οὐρανὸ, χειμῶνα μὲ τὰ κρούα,
κοπὴ μεγάλη νὰ περνᾷ πυκνὴ ἀπὸ μυροπούλια,
κ' οἱ ἀπλωτὲς φτεροῦγες τοὺς ἀνέρα νὰ τὰ σέρνουν;
ὅμοια ἐσέρναν τὲς ψυχὲς τοῦ ἀνεμοῦ οἱ φτεροῦγες.
Ἄνεμοδέρνοντ' ἀπαυτὰ ἐδῶ κ' ἐκεῖ. Ἄνω κάτω.
Καμιμιά ἐρπίδα στὲς ψυχὲς παρηγοριά δὲ δίνει,
ὄχι νὰ πᾶσουν οἱ καύμοι, μὰ οὐδὲ νὰ λιγοστέψουν.
Κι' ὡς γερανῶν μακρὰ σειρὰ γοερά, ὡς περνᾷ, γραυγίζει,
παρόμοια εἶδα ψυχὲς νὰ φέρν' ἢ ἀνεμοζάλη,
κ' ἐγὼ τὲς ἄκουσα τρανὰ νὰ βαρυαναστενάζουν.
Καὶ τὸ διδάσκαλο ἐρωτῶ, τί ψυχολό' εἶν' ἐκεῖνο;
Ἡ πρώτη ἐμπρὸς ἀπὸ αὐτὲς βασιλίσσα ἦτον, μοῦπε,
καὶ ἄλλοτ' ἐξουσίαζε πολλὰς φυλὰς καὶ γλώσσας.
Οἱ ἀσεμνὲς τῆς ὄρεξες τὴν ἐνικοῦσαν τόσο,
ποῦ νόμου ἔκκαμ θέληση τὴ θέληση τῆς σάρκας,
τοῦ κόσμου τὴν καταθῆ τὴν τόση γιὰ νὰ φύγη
ἐκεῖν' εἶν' ἡ Σειράραμη, ποῦ ἡ ἱστορία φωνάζει,
ὅπως τὸ Νίνο ἐθύζατε καὶ γι' ἄντρα τῆς τὸν εἶχε.
Τοὺς τόπους ἐξουσίαζε, ποῦ κυβερνᾷ ὁ Σουλτάνος.
Ἡ ἄλλη, ὅπου θωρεῖς ἐκεῖ, εἶν' ἡ ψυχὴ ἐκείνη,
ποῦ, ἐπάνω στὴν παραφορὰ τοῦ φλογεροῦ ἐρωτᾷ τῆς,
ἐπῆρε μὲ τὸ χεῖρ τῆς ποτῆρι τοῦ θανάτου,
κ' εἰς τοῦ Σιχαίου τὴ σκιά, στὸν πρῶτο σὺντροφὸ τῆς,
κακὴ προδότρα ἐδείχτηκε, γυναῖκα δίχως πίστη.
Παρέκει νὰ ἡ φιλήδονη καὶ ἄσπυη Κλεοπάτρα.
Ἡ ὠραία Ἐλένη, ἰδὲς ἐκεῖ, ποῦ γιὰ τὸν ἐρωτᾷ τῆς
τόσος καιρὸς ἐπέρασαν αἱματοκυλισμένους.
Τὸν Ἀχιλλεὺ ἀντίκου ἰδές, μεγάλου παλληκάρι,
ποῦ ἀπὸ ἐρωτὰ μὲ ὄρμη στὸ τέλος πολεμοῦσε.
Τὸν Πάρη ἰδές, τὸν Τοιστανό... Κ' ἐπάνω ἀπὸ χίλιες
ψυχὲς, μοῦ ἔδαχτοῦδειξε κ' ὠνόμασ' ὁ ὁδηγός μου,
ψυχὲς ποῦ ἐχώρισ' ἐρωτὰς ἀπ' τὸν ἀπάνω κόσμο.
Καὶ τοῦ διδάσκαλού μου ἐγὼ ὡς ἄκουσα τὸ στόμα
κυράδες τόσο ἐξάκουστες, γενναίους ἰππότες τόσους
τῶν περασμένων ἡμερῶν νὰ μοῦ ὀνοματίζη,
συντριβεταιί μου ἡ καρδιά, πῶς σβήνομαι μοῦ ἐφάνη,
καὶ λέγω, ποιητῆ, ποθῶ ἔς ἐκεῖνες νὰ μιλήσω
τὲς δύο ψυχὲς, ὅπου μαζί ζευγαρωμένες πᾶνε,
καὶ τόσο φαίνοντ' ἐλαφρὲς στὸν ἀνεμο πῶς εἶναι.
Καὶ μ' ἀποκρίθη θενὰ ἰδῆς ἀπὸ ἔς ἐμᾶς ζυγώσουν,
καὶ τότε παρακάλεσ' τες στὸν ἐρωτὰ ἐκεῖνον,
ὅπου τὲς σέρνει ἔτσι μαζί, κ' ἐκεῖνες θενὰ ἔρτου.
Καθὼς τὲς γέρνει κατὰ μᾶς τὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου,
τοὺς βγάξω μιὰ ψηλὴ φωνή' ψυχὲς βασιανισμένες,
ἐλᾶτε νὰ μιλήσετε, ἂν ἄλλος δὲν τ' ἀρνίεται.
Σὰν περιστέρια, ποῦ γοργὰ πόθος γλυκὸς τὰ κράζει,
καὶ μ' ἀπλωμέν' ἀσάλευτα φτερά πετοῦν καὶ πᾶνε
εἰς τὴ φωλιὰ ἀπὸ μοναχὴ τὴ θέληση συρμένα,
ἔτσι κ' ἐκεῖς ἀπ' τὴ σειρὰ, ποῦ εἶν' ἡ Διδώ, ξεκόβουν
καὶ μᾶς σιμῶνουν σκίζοντας κακὸν τοῦ ἄδρα ἀγέρα,
τόσο γλυκεῖα εἶχε δύναμη ἢ σπλαχνικὴ φωνὴ μου.
Χαριτωμένη μου ψυχῆ, ποῦ ζῆς, τί καλοσύνη,
κὺτὴν τὴν κοκκινόμαυρη τοῦ Χάροντ' ἀτμοσφαῖρα
ἐσύ νὰ θέλῃς νὰ περνᾷς, στὸν κάτω κόσμῳ νᾶρτης,
νὰ ἰδῆς ἐμᾶς, ποῦ ἐθάψαμε τὸν ἄλλον κόσμῳ μ' αἶμα.
Ἄν εἶχε ἀγάπην εἰς ἐμᾶς ὁ βασιλεὺς τοῦ κόσμου,
θὰ τὸν παρακαλοῦσάμε νὰ σοῦ χαρίζ' εἰρήνη,
ἀπὸ ἐσύ τόσο σπλαχνικὰ πονεῖς τὴ συμφορὰ μας.
Ὅσα ν' ἀκούσης καὶ νὰ εἰπῆς θελήσης, θὰ σταθεῖμε
νὰ εἰπούμε καὶ ν' ἀκούσουμε τώρα, ποῦ ὀλονέντα

ὁ ἀνεμος, ὅπως ἀκούς, σιγάει καὶ ἡσυχαίνει.
Ἡ γῆ, ὅπου ἐγεννήθηκα, καθήται ξαπλωμένη
εἰς τὸ παραθαλάσσιο, ποῦ ὁ Πάδος κατεβαίνει
μαζὶ μὲ τοὺς σунτροφους του, ἀνάπαψη γιὰ ναῦρη.
Ὁ ἐρωτὰς, ποῦ αἰσταντικὴ καρδιά μὲ μιὰς πληγῶναι,
βαθειὰ τοῦτον ἐπλήγωσε, τ' ὠραῖό μου σῶμα ὡς εἶδε,
ποῦ μοῦ ἐπῆραν μὲ ἀρπαγὴν εἰς τὸν ἀπάνω κόσμῳ,
κ' ὁ τρόπος, ποῦ ἐτεχνεύτηκαν, ἀκόμα μὲ πικραίνει.
Ὁ ἐρωτὰς, ὅπου ἐρωτὰ στὸν ἐρωμένο ἀνάπτει,
στὴ γλυκεῖα ἐτούτου συντροφιά τόσο δεμένη μ' ἔχει,
ὅπου, ἀκόμη ὁ πόθος του, ὡς βλέπει, δὲ μὲ ἀφήνει.
Ὁ ἐρωτὰς μᾶς ἔβαλε στὸν ἄδρα ἔς ἓνα αἶμα.
Τώρα ἡ Καίνα καρτερεῖ στὴς κόλασης τὰ βάρη
ἐκεῖνον, ποῦ μᾶς ἐσθῆσε στὸν κόσμῳ τὴ ζωὴ μας.
Τοῦτα ἔς ἐμᾶς ἐπόθησαν τὰ λόγι' ἀπὸ ἐκεῖνους.
Κι' ἀπὸ εἶδα κ' ἄκουσα τὲς δύο ἐρωτοπληγωμένες
ψυχὲς ἐκεῖνες, ἔγυρα τὸ πρόσωπό μου κάτω,
καὶ τόσο ἔμεινα σκυφτός ὡς ποῦ ὁ ὁδηγός μου εἶπε,
ποῖς στοχαζοῦς βαρύνει σοῦ τὴν κεφαλὴ; καὶ τοῦτα,
Ὅτιμἐνα! πόσοι λογισμοὶ γλυκοὶ καὶ πόσος πόθος
αὐτοὺς τοὺς δύο ἐκπάρφρασαν στὸ θλιβερὸ τὸ βῆμα.
Καὶ ἔπειτα στὲς δύο ψυχὲς γυρίζω ἐγὼ καὶ λέγω
Φραντσέσκα, τὰ μαρτύρια σοῦ μὲ καταθλίβουν τόσο,
ποῦ μοῦ φαίξουν τὴν καρδιά, καὶ δάκρυα πικρὰ γύνω.
Μὰ εἰς τῶν γλυκῶν σας στεναγμῶν τὲς μέρες, τώρα πὲς μου,
πῶς ἐστρεξεν ὁ ἐρωτὰς νὰ δεῖξουν οἱ καρδιὲς σας
τοὺς πόθους, ποῦ ἐθαίνιζεν ἡ τόση ἀμφιβολία;
Κ' ἐκεῖνη, μεγαλύτερη θλίψη δὲν εἶναι, μοῦπε,
παρὰ εἰς τὴ μέρες συμφορῆς ἢ ἐνθύμηση νὰ φέρνη
ἡμέρες, ποῦ ἀνεπίστροφες καλότυχες ἐφύγαν,
ὅπως αὐτός, ποῦ σ' ὁδηγεῖ, ἀλάθευτα γνωρίζει.
Μ' ἂν ἡ καρδιά σοῦ ἐπὶ ποθῆ τόσο θερμὰ νὰ μᾶθη
τὴν πρώτη σπῆρα, ποῦ ἀναψε τὴ φλόγα τοῦ ἐρωτᾷ μᾶς,
θενὰ σοῦ τὸ διηγηθῶ, κ' ἐνῶ θὰ διηγῶμαι,
θὰ βλέπουνε τὰ μάτια σοῦ ἐμὲ, ψυχὴν ἀθλία,
γύνοντας δάκρυα νὰ ἱστορῆ τὸν πόνο τῆς καρδιᾶς τῆς.
Μιὰ μέρα ἐπέραν ὦρα γλυκεῖα διαβάζοντας ἀντάμα
οἱ δύο μας, πῶς ἀπὸ ἐρωτὰ πληγῶθη ὁ Λαντσιλόττος.
Ἡμαστ' οἱ δύο μας μοναχοί, καὶ λογισμὸς κἀνένας
δὲν ἔμεινε στὲς ἀνοιχτές, στὲς ἔξαρχες καρδιὲς μας.
Ἐπάνω εἰς τὸ διάβασμα τὸ ἐρωτικὸν ἐκεῖνο
πολλὰς φορὲς τὰ μάτια μας μὲ πόθο ἀπαντηθῆκαν,
κ' ἐσθῆστηκαν ἡ ὄψη μας; ἀλλὰ δύο λόγια μόνον
ἦσαν ἐκεῖ, ποῦ ἀκράτητα ἐμᾶς ἐσυνεπῆραν
ὅποταν ἐδιαβάσαμε, πῶς ὁ ἐραστὴς ἐκεῖνος,
ὁ τόσο τόσο αἰσταντικός, ἐφίλησε μὲ πάθος
τ' ἀγέλι: τὸ γλυκόγελο ἐκεῖνης, ποῦ ἀγαποῦσεν,
ἐτούτος, ποῦ ποτὲ ἀπὸ μὲ δὲν θεν' ἀποχωρίση,
θερμὰ μοῦ ἐγλυκοφιλήσεν ὀλότρεμος τὸ στόμα.
Γαλεόττος ἦτον τὸ χαρτί, Γαλεόττος τῆγε γράψει.
Πλειὸ ἐμπρὸς δὲν ἐδιαβάσαμεν ἐκεῖνην τὴν ἡμέρα.
Τὴν ὦρα, ποῦ ἡ μιὰ ψυχὴ ἐτούτα ἐδιηγιότου,
ἢ ἄλλη, εἰς τὸ πλάγι τῆς, τόσο θερμὰ ἐθρηνοῦσε,
ποῦ τὴν καρδιά μου ἐρράϊσε, τὲς αἰσθησὲς μου γύνω,
καὶ πέφτω κατὰ γῆς σωρὸς νεκρὸ κορμὶ ὅπως πέφτει.

Ἀργουόλι, 1 Μαΐου 1893.

Π. ΒΕΡΓΩΤΗΣ

ἈΝΑ ΤΟ ἈΣΤΥ

Τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα ἐτελέσθησαν οἱ προα-
γελθέντες γυμναστικοὶ ἀγῶνες. Ἡ ἐορτὴ ἤρχισε τὴν
Πέμπτην καὶ ἐτελείωσε τὴν Παρασκευὴν. Ὁ περιβο-
λὸς τοῦ γυμναστηρίου παρουσίαζεν ὄψιν γραφικωτάτην
καὶ κατὰ τὰς δύο ἡμέρας. Ἡ Β. οἰκογένεια, οἱ ἐν
τέλει, κόσμος προσκεκλημένων πολλὺς, κυρίαι μὲ πο-
λυχρῶμους ἐαρνὰς ἐσθῆτας, ὁ μακρὸς στοίχος τῶν
μαθητῶν τοῦ κ. Βουλγαρέως μὲ τὰς ναυτικὰς στολὰς,
αἱ λευκαὶ περισκελίδες καὶ τὰ κυανόλευκα χιτῶνια τῶν
γυμναστῶν. Ἀπὸ τῶν λόφων τοῦ Σταδίου πλῆθος πολὺ
λαϊκὸν ἐθεάτο. Τοὺς ἀγῶνας ἐστεψεν ἡ συνήθης ἐπι-
τυχία. Τῆς ἀγωνοδίκου Ἐπιτροπείας προήδρευεν ὁ
βασιλόπουλος Γεώργιος, εἰς τοὺς νικητὰς ἀπενεμήθησαν
τὰ ὠρισμένα βραβεῖα, — στέφανοι, χρήματα καὶ δῶ-
ρα, — διὰ τῆς χειρὸς τοῦ Βασιλέως, ὅς ὅλων δὲ θερμὰ
ἀπυθύνθησαν τὰ συγχαρητήρια πρὸς τε τοὺς μαθητὰς
καὶ πρὸς τοὺς ἐνθουσιάζοντες. Ἀλλὰ μεθ' ὅλων τῆς
στιγμῆς τὸν εὐθυσίασμένον, ἀπλῆν καὶ ματαίαν ἐπίδει-
ξιν διείδον οἱ περισσότεροι εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν ἐλ λ η
ν ο π ρ ε π η ἐορτὴν. Ἐὰν πέντε-δέκα νέοι, καὶ οἱ αὐτοὶ
γεδῶν πάντοτε, ἔμαθον νὰ ἐκτελῶσι δύσκολά τινα
γυμνάσματα καὶ ἀγωνίζωνται κατ' ἔτος πρὸς ἀλλή-
λους, τί μὲ τοῦτο κερδίζει ἢ ἐλληνικὴ νεολαία καὶ
πόθεν ἀποδεικνύεται ἐπὶ εἰρήνης ἢ γενικῶς ἢ γυμνα-
στικῆς ὡς μέσον παιδείσεως λυσιτελέστατον καὶ πάσης
προσοχῆς ἄξιον θεωρουμένην; Ἐπίσης κατεκρίθη καὶ ἡ
ὕπὸ τῆς ἐπιτροπῆς προσφορὰ ὀπλων εἰς τοὺς νικητὰς.
Διὰ νὰ τα κάμουν τί;

Συρροὴ παλαιστῶν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπιδρομὴ
αὐτῶν εἰς τὰ Γραφεῖα τῶν Ἐφημερίδων. Ὁ μουσικὸς
Τζώρτζ, ὁ Κουταλιανός, ὁ Θεοδώρου, ὁ Κριστόλ καὶ
ὁ Χασάν, τελευταῖος ἐλθὼν ἐκ Σμύρνης καὶ τοῦτο
ἔχων τὸ ἐξαίρετικὸν ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὅτι εἶνε ἰσχνός,
λιπόσαρκος. Καὶ ἀμιλλῶνται καὶ προκαλοῦνται καὶ
γίνονται καθημέραν σιχηναὶ καὶ προσωρίζονται θεάματα
δικασκεδαστικώτατα, ἐξ ἐκεῖνων τὰ ὅποια ὁ λαὸς μας
ἀγαπᾷ ὄχι ὀλιγώτερον τῶν Ἀγγέλων. Ἦδη ἐν Πει-
ραιεὶ ὁ Θεοδώρου ἤρχισε τὰς παραστάσεις του ἐν συρ-
ροῇ κόσμου πολλοῦ. Πρῶτος ἀνταγωνιστὴς ἐσπευσεν
εἰς τὸ θεατρίδιόν του ὁ μουσικὸς Τζώρτζ, προκαλῶν εἰς
πάλιν μὲ στοίχημα χρηματικόν. Ἀλλὰ δὲν ὠρίσθη τί-
ποτε ἀκόμη, διότι ὁ ἄλλος ἐζήτησε προθεσμίαν διὰ νὰ
παντήσῃ, — πράγμα μὴ συμβιβαζόμενον τοῦλάχιστον
πρὸς τὴν ἀνυπομονησίαν τοῦ κοινοῦ, ζητούντος ὅσα τὸ
δυνατὸν γρηγορώτερον νᾶνευρημῆσθαι τὸν νικητὴν.

ἐν μέσῃ καὶ πληθούσῃ ὁδῷ Σταδίου, περὶ ὧραν ἐδδύμην
ἐσπερινήν. Κυρία τις ἔχασε τὸ πορτοφόλι τῆς, τὸ
ἀνεῦρε δὲ ἄλλη διερχομένη κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν.
Μεταξὺ τῶν δύο κυριῶν συνήρθη τότε πάλιν δεινὴ,
καθῶσον καὶ αἱ δύο διεξεδίκουν τὸ πορτοφόλι, ἢ μὲν
ὡς εὐρημα, ἢ δὲ ὡς κτήμα. Ὑδρεῖς ἀντηλλάγησαν
δειναὶ καὶ τὰ ἐξήλθα ἀνυψώθησαν ἀπειλητικὰ. Εὐτυ-
χῶς παρενέβησαν περιπατηταὶ τινες καὶ διέλυσαν τὴν
σιχηρὴν, κατορθώσαντες νὰ ποδοθή τὸ πορτοφόλι εἰς τὴν
ἀπολέσασαν.

Κόσμος πολλὺς συνηθροίσθη πρὸ τῶν Ἀνακτόρων,
διὰ νὰ παραστῆ μάρτυς τῆς ἐπομένῃς σιχηρῆς. Ἀν-
θρωπὸς τις εἰς τὰ προπύλαια ἐρωτάσκει καὶ ἐπέμεινε
νὰ εἰσαχθῆ παρὰ τῷ Βασιλεὶ διὰ νὰ ἐπιδώσῃ εἰς αὐτὸν
σχέδιον οἰκονομικοῦ συμβιβασμοῦ. Οἱ αὐλικοὶ θεράπον-
τες, ἐννοεῖται, τὸν ἠμπόδιζαν, ὥς οὐ εἰδοποιηθέντες
ἐσπευσαν οἱ οἰκίοι του καὶ ἐγκλείσαντες αὐτὸν ἐντὸς
ἀμάξης τὸν ὠδήγησαν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁ δυστυχῆς
ἦτο γνωστὸς καὶ ἐντιμὸς τῆς πόλεως μας ὑποδηματο-
ποιός, ἐξαιρέτης παραφρονήσας. Ἡ ἐκδήλωσις τοῦ πα-
θήματος τοῦ πολὺ κωμικῆ ἀλλὰ καὶ πολὺ φυσικῆ διὰ
τὰς παρούσας περιστάσεις. Ἄλλοτε οἱ παράφρονες μας
ἐνόμιζαν ὅτι εὗρον τὸν τετραγωνισμὸν τοῦ κύκλου ἢ τὸ
ἀεικίνητον, σήμερον ὀνειρεύονται τὴν λύσιν τοῦ οἰκονο-
μικοῦ ζητήματος.

Ἡ σιχηρὴ ἐν τῇ ἀμαξοστοιχείᾳ τοῦ ΣΑΠ. Εἰς δικ-
μέρισμά τι Γ' θέσεως—τὸ τραῖνον καθήρχετο εἰς Πει-
ραιεὶ ἐξ Ἀθηνῶν—δύο ρουμειῶτα γαλακτοπῶλαι, ἀ-
πέναντι των δὲ παχουλὴ νεάνης, Σιρνιὰ ὑπηρέτρια, μὲ
κατάμαυρα γαλιστερά μαλλιά καὶ μὲ μάτια πύρινα.
Οἱ γαλακτοπῶλαι, λεδεντόπαιδες φουστανελλοφόροι,
κατ' ἀρχὰς μὲ ματιάζει, κατόπιν μὲ χειρονομίας ἠνώ-
χλου τὴν Ἄνναν, ἢ ὅποια ἔμῳς εὐρισκαμένη μὴν
καὶ ἀπροσάταυτη, ὑπέμεινε πνεύσασ ἐκδήληση. Μόλις
ἔμῳς πλησιάζει τὸ τραῖνον εἰς τὸν σταθμὸν Παιραιῶς,
ἐγειράται ἡ Ἄννα καὶ μὲ ἀγανάκτησιν μεγάλῃν:

— Βρὲ ψωρογαλατᾶδες, μ' εὐρήκατε μόνη καὶ μοῦ
ζαχαρώνατε; Ὅρε λαιπὸν!

Καὶ τοὺς ἀρχίζει καὶ τοὺς δύο μὲ τὴν ὑμβρέλλαν
τῆς, ἢ ὅποια ἐθραύσθη εἰς τὰς κεφαλὰς των, ἐνῶ τὸ
κορίτσι ἐξήκολούθει ἐν τῇ ἐξάλλῃ παραφορᾷ τοῦ ἀνα-
κράζον:

— Οἱ ματκαράδες οἱ τσοπανκράιοι νὰ μοῦ κορτεζά-
ρουν μοῦθελαν!

Μετὰ τὸ χειροτόνημα δ' αὐτῆς ἐπῆλθε κατόπιν ἀλύ-
πητον ἄλλο ἐκ μέρους τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων τοῦ
σταθμοῦ.

Κωμικωτάτη σιχηρὴ διεπραγματίσθη πρὸ τινῶν ἡμερῶν

ΦΙΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

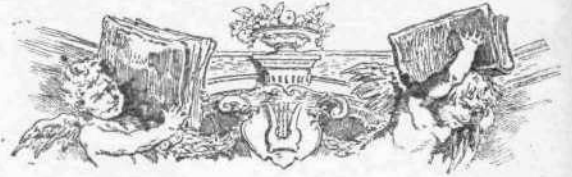
Ἀγαπητέ μου,

Ἡ Ἀγούλα δὲν ἔλειπεν ἀκόμη πέντε χρόνια. Κ ἔχει μέσα της κόσμον ὀλόκληρο· ἢ ὁ κόσμος αὐτὸς εἶνε τὸ καθάρτισμα τοῦ ἄλλου κόσμου ποῦ ξεναίγεται γύρω της. Ἄ! τί μικρὸς καὶ τί παράξενος καθαρφτάκης εἶνε ὁ νοῦς της Ἀγούλας! Πὼς τὴ δειχνεὶ ὅλα τὰ πράγματα μικροκάμωτα κ εὐγενικά, καλὰ καὶ γλυκά, ὅλα φωτισμέν' ἀπὸ τὸ ἴδιο φῶς, ὅλα χυμῆτα στὸ ἴδιο τὸ καλοῦται, ὅλα μὲ τὸ ἴδιο τ' ἀνάστημα, ὅλα μὲ ψυχρὴν ἀθάνα καὶ μὲ ζωὴν παιδιάτικη, μὲ τὴν ἴδιαν ὁμορφίαν καὶ μὲ τὸ ἴδιο νόημα! Στὸν καθαρφτάκη αὐτὸ δὲν ξεχωρίζεις ἓνα πούπουλο ἀπὸ ἓνα κανόνι, τ' ἄστρο ἀπὸ τὸ λουλοῦδι, τὴν Ἀφροδίτη τῆς Μήλου ἀπὸ μιὰ κοίτη. Ἄλλη φράξ' ἴσως σοῦ ἀραδιάσω ἓνα πρὸς ἓνα τὰ πλοῦτη ποῦ μεσιάνουν τὸν κόσμον τῆς Ἀγούλας. Ὅταν εἶμαι μαζί της, εἶμαι ἄλλος ἄνθρωπος. Γιατί, λέγει κάποιον ὁ πλατωνικώτατος Σίλλερ, γιατί τὰ παιδιὰ καὶ τὰ λουλοῦδια νὰ μὴς προξέουν τόση εὐχαριστήση; Ἀφορμὴ, λέγει, ποῦ μὴς κάνει τόσο νὰ τὰγαποῦμε δὲν εἶνε ἡ ἀπλάστη γένη τους, δὲν εἶνε ἡ ἀδυναμία τους, εἶνε γιατί μπροστά τους μὴς κρυβέει τὸ γλυκύτερον αἰσθημα μὴς περασμένης ζωῆς καὶ μὴς ζωῆς μελλοῦσης... Σὲ νὰ θέλῃ νὰ μὴς πῇ ὁ φιλόσοφος ποιητὴς πὼς αὐτὸς εἶνε ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου ὅπως ἤμαςτε μιὰ φορὰν ἀγροὶ ἀνὰ τὰ παιδιὰ καὶ ὅταν τὰ λουλοῦδια, νὰ ξεκαγίνομεν' ἔτσι μιὰν ἡμέρα: σ' ἓναν παράδεισον δικαιοσύνης ἀγροὶ καὶ μοσχονέριστοι ὅταν τὰ λουλοῦδια καὶ ὅταν τὰ παιδιὰ!

Εἶνε ἀλήθεια πὼς ὁ ταπεινὸς μου νοῦς δὲ μπορεῖ νὰ ἠψωθῇ σὲ τέτοια σφαῖρα ὀνειροφάνταστη, ὅταν ἐκείνη ποῦ τραβῶσεν ἀκοπὰ τὸ Σίλλερ. Τὴν ἀγαπῶ τὴν Ἀγούλα γιατί εἶνε τόσο νόστιμη καὶ τόσο νόστιμα τὰ λέει τὰ λογίαια της! Γιὰ δὲ βλέπει μπροστὰ της, ἢ θοῦνὰ εἶνε ἡ μνημῆρμα, πὼς ὅλα ὄντ' ὅλο ὄντ' αἰ ὅλο μαθαίνει. Τὸ μεγαλὸ τοῦ μικροῦ παιδιοῦ εἶνε ὅταν τὸ στομάχι τοῦ ἀνθρώπου ποῦ παίρνει ἀπάνου του ὕστερ' ἀπὸ δυνατὴν ἀρώστικ' ὅλο νὰ τρώῃ θῆλει καὶ ποτὶ δὲ χορταίνει. Προχθὲς τὴν εἶχα μαζί μου στὸν περιπατοῦν. Ἀρνάντια μας εἶχαμε τὴν Ἀπόπολη τὴν ἔξω τὴν Ἀπόπολη μὲ ἴλα ποῦ ξένοντες τὸν Παρθενῶνα κ ἦθελς νὰ τῆς πῶ γιὰ τὸν Παρθενῶνα! τότε λέει μάλιστα, μὲ τὴν παιδικαίαν γλῶσσαν της, Παρθενῶ καὶ μὴ ρομῆστε πὼς διέβασε τὸ «Τεξίδι» τοῦ κ. Ψυχέρη, ἔτσι τὴν ἔμαθε νὰ τὸ λέῃ ἢ δασκάλου τῆς ἠ Φύσις σ' ἄλλο σχολεῖο δὲν ἔμαθῆτερον ἀκόμη! Καὶ τί νὰ τῆς πῶ γιὰ τὸν Παρθενῶνα! μᾶθημ' ἀρχαιολογίας δὲ μπόρεσεν νὰ τῆς κῆσω, μῆτε νὰ ξεχνῶν ὅτι ἤμουν. Καὶ τῆς εἶπα λοιπὸν πὼς ἦσαν ἓνα μεγάλο καὶ ὀραϊώτατο παλάτι, καλλιτέρο ἀπὸ τὸ βασιλικὸ καὶ τὸ παλάτι αὐτὸ τὸ γροῦμισεν ἓνας σεισμὸς, ὅταν τὸ Ζακυνθινὸ σεισμὸ, καὶ τότε στέκει ἔτσι μισοκαλεσμέν' καὶ τὸ παλάτι ἢ ὁ σεισμὸς ἔγιναν πολλὰ χρόνια προτοῦ νὰ τῆς στείλῃ ὁ Θεὸς στὴ μαμὰ της. Κι ἀφοῦ μ' ἀκούσεν μὲ προσοχὴ καὶ μὲ τὰ μάτια της ὀλάνοιζα, κοῦνησε τὸ κεφάλαια της καὶ εἶπε: — Τί κοίμα ποῦ γεννήθηκα ἔτσι ἄργά! ἔπρεπε νὰ γεννηθῶ προητέρα γιὰ νὰ τὸ ἴδω τ' ὄρατο τὸ παλάτι προτοῦ νὰ τὸ χαλῶσῃ ὁ σεισμὸς! τί κοίμα! — Τῆς Ἀγούλας ὁ σπλορημὸς μ' ἔκαμε νὰ μείνω πολλὴν ὄρα σπλορημμένος. Τὸ παιδιάτικο ξεφανετὸ τῆς ἦταν ὅταν ἐντιμῶς ἀπὸ βῆθη ψυχῶν ἢ ἀπὸ βῆθη αἰώνων. Τῆ σκέψη αὐτὴ πόσοι τὴν ἔκαμαν, πόσοι ἀνθρώποι καὶ πόσοι λαοὶ μὲ μεγάλας γυθμὲς καὶ μὲ περισσῆσαν ἀνεργία. Πόσοι ἀφοῦ τοῦ κῆνον ἔξῃσαν καὶ μεγαλῶσαν κ ἀγωνίστηκαν μ' ἓνα θεῖον ὄνειρο τοῦ περασμένου καιροῦ, ἔπεσαν ἀποκαρσώμενοι ἢ ἀπελιπόμενοι, χωρὶς νὰ κατορθώσαν νὰ δώσουν ἀσπ' ἀνθρωπίνῃ στὸ θεῖον ὄνειρό τους, ἀνθρώποι καὶ λαοί, σοφοὶ γιὰ νὰ συλλογίζονται κ ἀδύνατοι γιὰ νὰ κατορθώσαν κἀτ' καὶ δὲν ἦσαν γιὰ νὰ ξεχάσουν τὸν πόνο τους παρὸ τὰ λόγια αὐτὰ!

— Τί κοίμα ποῦ γεννήθηκα ἔτσι ἄργά! ἔπρεπε νὰ γεννηθῶ προητέρα...

Ο ΦΙΛΙΟΣ ΣΟΥ.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά.

Ὁ Παῦλος Φλά, Γάλλος συγγραφεὺς, ἐξέδωκε κριτικὸν δοκίμιον περὶ Βαλζίκ, ἐν ᾧ μετὰ σπαρῆς κριτικῆς διαφυγῆς ἀναλύονται καὶ διευκρινίζονται οἱ κυριώτεροι τύποι τοῦ συγγραφῆως τῆς Ἀσθροσπίτης Κομωδίας.

— Φιλολογικὰ καὶ Καλλιτεχνικὰ Μελέται ἐπιγράφεται συλλογὴ κριτικῶν ἀρθρων ἐκδοθεῖσα ἐν Παρισίοις ὑπὸ τοῦ κ. Γουσταίου Αζουρμὲ, ἄλλοτε διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς τῶν Καλῶν Τεχνῶν. Ἐν αὐτῇ διακρίνεται τὸ περὶ τῆς διασήμευ καλλιτέχνιδος Ἀδριανῆς Λεκουβρέρ ἄρθρον ὡς καὶ τὸ περὶ τοῦ πρίγκηπος Ναπολέοντος.

— Ἐν τῇ Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων ὁ γνωστὸς παρ' ἡμῖν συγγραφεὺς Γάστων Δεσάμ δημοσιεύει σαφῆρον ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον Ἀνὰ τὴν Τοποσίαν. Ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει πραγματεύεται περὶ τῆς Σμόρνης.

— Ἐξ ἐδῶθη ὁ τέταρτος τόμος τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἰσαήλ ὑπὸ Ἐρνέστου Ρενάν, τὸν ὁποῖον ἐπεδιώρῃσεν πρὸ τοῦ θανάτου του ὁ συγγραφεὺς.

— Πρόεδρος τῆς πρὸς ἀνεγερσιν ἀνδριάντος εἰς τὸν Ἑσρικὸν Μωζεῖ ἐπιτροπῆς ἐξελέγη ὁ Ἀρσένιος Οὐσσάι. Τὴν ὀρεικτικὴν προτομὴν τοῦ συγγραφέως τῶν περιηγήων Scènes de la vie de Bohème ἔκτελεσθ' ὁ γλύπτης Bouillon.

— Ὁ διάσημος ἐλληνοιστῆς Βαρθελεμῦ Σαιντ Ἰλαίρ, ἐν ἡλικίᾳ 88 ἐτῶν, ἐξέδωκε τὸν Α' τόμον τῆς ὑπ' αὐτοῦ συγγραφεῖστος βιογραφίας τοῦ γάλλου φιλοσόφου Βικτωρος Κοϋξέν, ἀγγέλλει δὲ ὅτι θὰ συμπληρώσῃ τοὺς τρεῖς τόμους τοῦ ἔργου τούτου μέχρι τέλους τοῦ 1893, δηλαδὴ πρὶν εἰσελθῆ εἰς τὸ ἐνενηκοστὸν.

Μουσικά.

Οἱ διαγωνισμοὶ τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ ἐκδότου μουσικῶν ἔργων Σοντζόνου, μετὰ τὴν ἀνάδειξιν τοῦ συνθέτου τῆς «Καβαλερίας Ρουστικάνας», τοῦ ὁποῖου τὸ μουσικὸν τῆλων καὶ τὸ μέλλον εἶνε ἀναμφισβήτητον, δὲν παρήγαγον μεγάλαν πρῶματα. Τὰ τρία τελευταῖος στευθῆντα ἔργα Tristi Noce, Festa Marina καὶ Don Pauc παρασταθέντα ἐν Βενετίᾳ, παρ' ὀλίγον ἐσφύρηθησαν. Οἱ κριτικοί, οἱ ἐκτιμῶντες τὴν ὑπέροχον ἀξίαν τοῦ Μασκάνη, ἐπιφέρουν ὅτι δὲν εἶνε δυνατὸν κἀτ' ἔτος, δι' ὀλίγων γιλιῶδων λιρῶν ἰταλικῶν, αἵτινες ἀποτελοῦν τὸ γέρας τοῦ ἀγῶνος, νὰ ἀναδεικνύεται καὶ μίᾳ μουσικῇ μεγαλοφυῶ.

— Ἐν Παρισίοις ἐπαίρηθη ἐσχάτως ἡ Βαλκονία τοῦ Βάγνερ. Ἐν τῇ Γαλλικῇ μητροπόλει ἔπαυσε τέλος ὁ πατριωτισμὸς ἐπευβάνων ἀκαίρως εἰς τὰ τῆς Τέχνης, ἢ δ' ἐπιτυχία τοῦ βαγνερικοῦ τούτου ἀριστουργήματος ὑπῆρξεν ὄμοια τῆς τοῦ Λόεγκριν. Τώρα μελετᾶται ἡ προσεχὴς παραστασις τοῦ Τρίσταν καὶ Ἰζόλδης καὶ τῶν Ραψωδῶν τῆς Νυμφεβίτης.

Θεατρικά.

Ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Bouffes-Parisiens παραστάθη πεντάπρακτον συμβολικὸν δράμα Πελίας καὶ Μελλισάνθη τοῦ νεκροῦ βέλγου ποιητοῦ Maeterlinck, τὸν ὁποῖον οἱ θεαματικὶ τοῦ ἀποκαλοῦν νέον Σαίξπηρ. Τὸ δράμα ἐκείνη σκοτεινὴ καὶ ἀκατάληπτον, μεθ' ὅλην τὴν τεχνικὴν ἐπιτυχίαν τῆς παραστάσεως.

— Ὁ ὑπὸ τοῦ κ. κ. Παντόπουλον, Ἀλεξάνδρου καὶ Κερδοβίλλην θίσιος ἄρχεται προσεχῶς τῶν παραστάσεών του διὰ νέου ἀνεκδότου ἔργου ἐν τῷ νεοκτιστῷ ὑπαιθρῷ θεάτρῳ Τόρχα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου.